

AKO MÔŽU MESTÁ PODPORIŤ KOMUNITY PRODUKUJÚCE ENERGIU Z OBNOVITEĽNÝCH ZDROJOV

USMERNENIA PRE TVORCOV MIESTNYCH A REGIONÁLNYCH POLITÍK

www.renewables-networking.eu

ENERGYCITIES

OBSAH

O TOMTO DOKUMENTE

05

1. PREČO KOMUNITNÁ ENERGETIKA?

06

2. AKÉ SÚ MODELY SPOLUPRÁČE?

08

3. AKO MÔŽU MESTÁ PODPOROVAŤ KOMUNITY VYRÁBAJÚCE ENERGIU Z OBNOVITELNÝCH ZDROJOV?

12

AKO ORGÁN ZODPOVEDNÝ ZA REGULÁCIU A POLITIKU

12

Vytvorenie vhodných podmienok pre rozvoj komunitnej energetiky

3.1 Zahnutie cieľa komunitného vlastníctva do dlhodobých klimatických a energetických stratégií 12

3.2 Požadovanie otvorenia projektov developermi pre účasť občanov 13

3.3 Zabezpečenie partnerstiev medzi mestami a vidiekom 14

3.4 Smerovanie nových projektov v susedstve ku komunitnej energetike 15

3.5 Spoliehanie sa na komunitné plánovanie a angažovanosť 17

3.6 Verejné obstarávanie v oblasti energetiky iným spôsobom 19

3.7 Vytvorenie skutočného partnerstva s európskymi a štátnymi orgánmi 22

AKO PARTNER ALEBO FACILITÁTOR PROJEKTU

24

Poskytnite priamu podporu komunitným energetickým iniciatívam

3.8 Vytvorenie alebo poverenie vyhradeného orgánu 24

3.9 Mapovanie potenciálu a prepájanie ľudí 24

3.10 Poskytovanie prístupu k verejným miestam a infraštruktúram 25

3.11 Zabezpečenie financií a fundraisingu 26

AKO OPERÁTOR INFRAŠTRUKTÚRY

27

Správa energetickej infraštruktúry s účasťou komunity

3.12 Ponúknuť účasť v miestnych verejných službách 27

3.13 Otvorenie kapitálu komunálnych energetických projektov 27

3.14 Spájanie úsilia v rámci kampaní na opätovné zoštatnenie 28

ZÁVER

29

LITERATÚRA

30

O TOMTO DOKUMENTE

Organizácia Energy Cities je členom **Renewables Networking Platform** (Platformy pre spoluprácu v oblasti obnoviteľných zdrojov energie – RNP), diskusného projektu o viacúrovňovom riadení, financovaného Európskou komisiou. Cieľom projektu je analyzovať a podporiť politiky zamerané na obnoviteľné zdroje energie spájaním príslušných európskych, národných, regionálnych a miestnych aktérov. Energy Cities, európske združenie miestnych samospráv prechádzajúcich na iný typ energie, podporuje tento projekt tým, že spája mestá a obce a poskytuje im rady pri rozširovaní množstva riešení na výrobu energie z obnoviteľných zdrojov na ich územiach tak, aby bol dosiahnutý konečný cieľ – 32 % podiel obnoviteľnej energie v rámci hrubej konečnej spotreby EÚ do roku 2030. Komunitnú energetiku momentálne podporujú aj nové „európske práva“, ktoré nadväzujú na inštitucionálnu dohodu o novom európskom legislatívnom rámci pre oblasť energetiky (balíček Čistá energia pre všetkých Európanov).

Na základe tohto rámca budú môcť občania a energetické komunity v celej EÚ ľahko investovať do obnoviteľných zdrojov a využívať výhody plynúce z prechodu na iný typ energie. Ich práva vyrábať, spotrebovať, predávať a skladovať energiu sú teraz jasne stanovené v právnych predpisoch EÚ.

Kedy teda, ak nie teraz, by bola vhodnejšia doba na to, aby sa miestne samosprávy viac zapojili do komunitných energetických projektov? Mnohé mestá v celej Európe už vyskúšali rôzne spôsoby ako iniciovať, podporiť a uľahčiť fungovanie takýchto projektov. V rámci tohto dokumentu sa združenie Energy Cities snaží prezentovať svoje aktivity, a zároveň identifikovať existujúce modely spolupráce. Dúfame, že budeme schopní inšpirovať tvorcov politík na miestnej a regionálnej úrovni, ktorí sú ochotní spojiť sa so svojimi občanmi a urobiť ďalší krok na ceste ich komunit k inému typu energie, a poradiť im.

1. PREČO KOMUNITNÁ ENERGETIKA?

MENIACA SA ÚLOHA MIESTNYCH SAMOSPRÁV

Kľúčový prínos miestnych a regionálnych samospráv pri posune k Európe bez uhlíkových emisií využívajúcej obnoviteľné zdroje energie je dnes už všeobecne uznanou skutočnosťou. Od vzniku Dohovoru starostov EÚ v roku 2009 po summit miestnych lídrov COP21 v roku 2015 bolo dosiahnutých mnoho dôležitých mílnikov. Entuziazmus okolo miestnych aktivít na ochranu klímy sa však zameriava na miestne a regionálne samosprávy hlavne ako na aktérov umožňujúcich využitie technológií. Do veľkej miery sú mestá a obce často považované za akési laboratória skúmajúce rastúcu mieru služieb a infraštruktúr zaisťujúcich obnoviteľnú energiu a realizujúce rozsiahle programy energetickej úspornosti. Oveľa menšia pozornosť sa venuje úlohe, ktorú môžu zohrávať pri zmene dynamiky na trhu s energetikou: možnosti ovplyvniť to, kto plánuje, vlastní, kontroluje a využíva nové energetické infraštruktúry a technológie. Napriek tomu v priebehu posledných desaťročí miestne samo-

správy dokázali, že môžu pozitívne ovplyvniť realizáciu nových obchodných modelov, ktoré menia spôsob riadenia energetického systému, a to podporou priamej účasti miestnych komunít.

Miestne a regionálne samosprávy môžu podporiť dynamiku „energetických komunít“ rôznymi spôsobmi:

- 1 zahrnutím celého obvodu do zmeny spôsobu dodávky energie a modelov spotreby
- 2 spolupracou s jednotlivcami a družstvami pri identifikácii, financovaní alebo prevádzke série heterogénnych ekologických projektov
- 3 zapojením občanov do plánovania miestnej energetickej infraštruktúry a politik

DEFINOVANIE KOMUNITNEJ ENERGETIKY

„Komunitná energetika“ môže zahŕňať niekoľko rôznych aspektov a činností. O definovanie tohto konceptu sa pokúsili rôzne organizácie, vrátane Medzinárodnej agentúry pre energiu z obnoviteľných zdrojov (IRENA), ktorá ju definuje ako „účasť na ekonomike a prevádzke a/alebo vlastníctvo zo strany občanov alebo členov definovanej komunity v prípade projektu obnoviteľnej

energie“. Podľa koalície komunitných energetík vo Veľkej Británii je „dôraz kladený predovšetkým na projekty, ktoré v sebe zahŕňajú zapojenie, vedenie a kontrolu zo strany miestnych, tam, kde je to prínos pre miestne komunity.“ V tejto príručke sú navrhované štruktúra a príklady odrazom tejto širšej definície, výrazne sa však zameriavajú na obnoviteľnú energiu.

SOCIÁLNO-EKONOMICKÝ PRÍNOS: „VYTÁRANIE NIEČOHO VIAC AKO LEN OBNOVITELNEJ ENERGIE“

V správe o stave sektoru z roku 2018 nezisková organizácia Community Energy England približuje scénu týmito slovami: „Komunitná energetika poskytuje oveľa viac ako len výrobu obnoviteľnej energie, keďže organizácie pracujú tvrdo na tom, aby zaisťovali environmentálny a ekonomický prínos pre miestne komunity.“ Čo sa týka Veľkej Británie, tento predpoklad je veľmi pravdivý a potvrdili ho aj rôzne štúdie uskutočnené v celej Európe.

V roku 2016 dve samostatné štúdie, ktoré sa zameriavali na veternú energiu, dospeli k záveru, že komunitné projekty v oblasti veternej energetiky prispeli k miestnemu rozvoju o osemkrát viac ako tie, ktoré realizovali tradičné firmy vlastnené investorom. Jedna z týchto dvoch štúdií analyzovala vplyv komunitných projektov na príjem a zamestnanosť v troch skupinách na Škótskych ostrovoch a zistila, že príležitosti na obnovu miestnej

ekonomiky boli oveľa väčšie, pričom príjmy boli reinvestované do miestnej infraštruktúry a služieb a prispeli tak k sociálnej súdržnosti a akceptovaniu obnoviteľnej energie.¹ O niekoľko mesiacov neskôr dospela štúdia realizovaná Nemeckým inštitútom pre decentralizované technológie k obdobnému záveru. Komunitné projekty podľa nej majú až o 8 až 10krát vyššiu pridanú hodnotu pre konkrétne lokality ako projekty realizované externými developermi.²

Súčasťou projektov komunitnej energetiky sú navyše často silné sociálne požiadavky na riešenie problémov nízkopriemerných osôb, ktoré si nemôžu dovoliť dodávky energie. V mnohých prípadoch sú príjmy z projektov opätovne investované do opatrení, ktoré pomôžu zraniteľným spotrebiteľom stať sa aktívnejšími v riadení vlastnej spotreby a niekedy dokonca získať vlastnícky podiel na energetických projektoch.

NOVÉ EURÓPSKE PRÁVA

V decembri 2018 inštitúcie EÚ dosiahli politickú dohodu o všetkých hlavných právnych predpisoch tvoriacich balík „Čistá energia pre všetkých Európanov“, ktorý má v najbližších desaťročiach výrazne ovplyvniť budúcnosť energetiky.

Jedným z hlavných prelomových bodov je právne uznanie (so súvisiacimi právami a povinnosťami) individuálnych a komunitných výrobcov energie. Smernica o energii z obnoviteľných zdrojov momentálne prisudzuje občanom a „komunitám vyrábajúcim energiu z obnoviteľných zdrojov“ právo vyrábať, skladovať, spotrebúvať a predávať obnoviteľnú energiu bez toho, aby podliehali neprimeranému zaťaženiu a diskriminačným postupom. **Smernica o energii z obnoviteľných zdrojov** vymedzuje niekoľko kritérií, na základe ktorých môže byť každá právnická osoba považovaná za „komunitu vyrábajúcu energiu z obnoviteľných zdrojov“:

- 1 **Zásada autonómie a blízkosti**
Komunita vyrábajúca energiu z obnoviteľných zdrojov „je založená na otvorenej a dobrovoľnej účasti, je autonómna a účinne kontrolovaná akcionármi alebo členmi, ktorí žijú v blízkosti projektov na výrobu energie z obnoviteľných zdrojov vlastných alebo vyvíjaných príslušným právnym subjektom“.
- 2 **Miestne samosprávy ako oprávnení akcionári**
Akcionármi alebo členmi sú „fyzické osoby, malé a stredne veľké podniky alebo miestne samosprávy, vrátane jednotlivých úradov“
- 3 **Prínosy komunity**
Primárnym cieľom komunít vyrábajúcich energiu z obnoviteľných zdrojov by malo byť „zaistenie prínosu pre životné prostredie, ekonomiku alebo sociálnu komunitu svojich akcionárov alebo členov alebo pre oblasti, v ktorých pôsobia, a nie pre finančný zisk“.

Ďalším novým právom zakotveným v európskej legislatíve je aj predaj nadbytočne vyrobenej elektrickej energie

prostredníctvom **obchodovania s energiami typu rovnocenný partner rovnocennému partnerovi** (priamo alebo prostredníctvom agregátora). Uznávajúc, že veľký počet európskych občanov (približne 40 %) žije v bytových domoch, Komisia tiež vyzýva členské štáty, aby posilnili „spoločne konajúcich“ **samostatných spotrebiteľov, nazývaných aj kolektívna vlastná spotreba**.

Okrem toho smernica vyžaduje, aby členské štáty zhodnotili príležitosti a prekážky spojené s rozvojom komunít vyrábajúcich energiu z obnoviteľných zdrojov pre vlastnú spotrebu, a zaviedli rámce, ktoré umožnia, aby mali reálnu šancu súťažiť s inými hráčmi na trhu. Znamená to najmä „poskytovanie informácií, poskytovanie technickej a finančnej podpory, zníženie administratívnych požiadaviek vrátane kritérií na zákazky zamerané na komunity, vytvorenie prispôbených nástrojov so zákazkami pre komunity vyrábajúce energiu z obnoviteľných zdrojov alebo umožnenie odmeňovania komunít vyrábajúcich energiu z obnoviteľných zdrojov prostredníctvom priamej podpory v prípade, že spĺňajú požiadavky pre malé zariadenia.“

Podobne **právne predpisy EÚ pre trh s elektrickou energiou** zahŕňajú vymedzenie pojmu „**občianske energetické komunity**“ spolu s požiadavkou, aby členské štáty implementovali právny rámec, ktorý by umožnil ich činnosť a zaručil ich právo zapojiť sa do miestnej výroby, distribúcie, agregácie, skladovania alebo zásobovania energiou alebo do služieb energetickej úspornosti. A nakoniec, smernica o obnoviteľných zdrojoch energie zahŕňa aj ustanovenia, ktoré vyžadujú integráciu a rozvoj vlastnej spotreby energie z obnoviteľných zdrojov a komunít vyrábajúcich energiu z obnoviteľných zdrojov pri územnom plánovaní a rekonštrukciách mestskej infraštruktúry.

Podrobnejšiu analýzu všetkých nových príležitostí, ktoré predstavujú nové ustanovenia smerníc, nájdete v súhrnnej publikácii „Nepoznaná sila obnoviteľnej komunitnej energetiky“.

Stačí, ak navštívite:

<http://www.foeeurope.org/unleashing-power-community-energy>

2. AKÉ SÚ MODELY SPOLUPRÁCE?

ZMENA MODELOV PARTNERSTVA MEDZI OBČANMI A MESTOM

Mestá a komunity môžu spolupracovať prostredníctvom veľmi inovatívnych procesov v rôznych fázach „energetického hodnotového reťazca“, od výroby energie až po distribúciu a dodávky prostredníctvom úspory energie, vyrovňovania siete a skladovania. V nižšie uvedených príkladoch uvádzame neúplné vymenovanie existujúcich modelov a nových trendov spolupráce medzi občanmi a mestom v rámci rôznych funkcií a zložiek energetického systému a prostredníctvom rôznych organizačných štruktúr.

PARTNERSTVO PRE ROZVOJ INTELIGENTNEJ SIETE (pozri kapitoly 3.8 a 3.10)

Projekt spravodlivej a inteligentnej siete v **Gente - Belgicko**

Ako môžu investovať osoby, ktoré nemajú vhodnú strechu a využívať tak solárnu energiu? Ako môžeme zabezpečiť, aby sa financované panely dostali do domov zraniteľných spotrebiteľov, ktorí nemajú prostriedky na investovanie, ako aj do škôl, podnikov a maximálneho počtu budov? A ako sa to dá dokázať bez preťaženia už aj tak preťaženej elektrickej siete? Aby mesto Gent vyriešilo tieto otázky, iniciovalo jedinečnú spoluprácu s viacerými miestnymi partnermi a spustilo pilotný projekt „Buurzame Stroom“, ktorý bol zahájený v roku 2018.

Medzi partnerov patria dve energetické družstvá, univerzita v Gente, ktorá pôsobí ako dôveryhodný a neutrálny prispievateľ, združenie na sociálnu ochranu, ktorého úlohou je osloviť zraniteľné domácnosti, a prevádzkovateľ miestneho distribučného systému. Ako už bolo vysvetlené vyššie, plánom tohto ambiciózneho konzorcia je maximalizovať využitie potenciálu miestnych energetických zdrojov v susedstve a taktiež „podieľať sa na nákladoch a prínose bez toho, aby sa musela rozšíriť súčasná elektrická sieť“. Každé družstvo má iné poslanie a poskytuje občanom rôzne možnosti, ako sa zapojiť. Spoločnosť Ecopower, ktorá je najväčším energetickým družstvom v Belgicku, zohráva úlohu agregátora, motivuje a umožňuje domácnostiam lepšie kontrolovať ich spotrebu energie prostredníctvom riadenia dopytu inteligentnými meračmi a otvorenými dátovými aplikáciami.

Družstvo EnerGent poskytuje občanom možnosť investovať do lokálnej výroby solárnej energie získaním fotovoltaických panelov. Navyše, združenie pre zdieľanie elektrických vozidiel Partago vyrába elektrické vozidlá a nabíjacie stanice, ktoré umožňujú prebytočný výkon, ktorý nie je priamo spotrebovaný, použiť v nabíjaciach staniciach alebo uložiť v autobatériách. A na doplnenie obrazu projekt sa chystá experimentovať s ukladaním elektriny do batérií na úrovni domácností.

Projekt zahŕňa konkrétne susedstvá s plánom nainštalovať okolo 5000 m² solárnych panelov do konca roka 2019 a zamerať sa na obyvateľov s rôznymi profilmi (rodiny s imigračnou históriou, tranzitné obyvateľstvo, starších ľudí, zraniteľné sociálne skupiny³) a rôzne typy štruktúr vlastníctva budov. Táto spolupráca viacerých akcionárov so silnou účasťou občanov sa ukázala ako veľmi úspešná.

Úloha mesta v projekte sa javí ako kľúčová, pretože podporuje celkovú koordináciu, vytvára prepojenie s inými iniciatívami v meste a medzi rôznymi partnermi, a to aj v prípade možných konfliktov z hľadiska role a zodpovednosti každého aktéra. Tento projekt „spravodlivého a inteligentného“ rozvodného systému celkovo prispieva k tomu, že solárna energia je rentabilná a dostupná pre veľkú skupinu akcionárov a optimalizuje výrobu energie na miestnej úrovni tým, že lepšie spája ponuku a dopyt a vytvára pocit komunity v cieľovom susedstve vďaka kolektívnemu a participatívemu prí-

V číslach

» **5,000 m²** solárnych panelov, ktoré sa majú inštalovať do konca roka **2019**.

» **13 %** zraniteľných domácností v celkovom cieľovom počte zúčastnených rodín.

SPOLOČNÉ INVESTIČNÉ DRUŽSTVO (pozri kapitoly 3.8 a 3.10)

Investičné družstvo vo vlastníctve mesta v **Mouscron - Belgicko**

Čoraz vyšší počet miestnych samospráv investuje do družstiev, ktoré podporujú umiestnenie projektov obnoviteľnej energie vo svojom regióne. To je zjavne prípadom mesta Mouscron v Belgicku, ktoré v roku 2017 spustilo spolu so skupinou občanov a dvoma ďalšími partnermi projekt „Coopem“ (Družstevná energia mesta Mouscron). Mesto vlastní v tomto družstve 15 % podiel, pričom väčšinový, 55 % podiel prináleží občanom Mouscronu a zvyšných 30 % investičnému družstvu a spoločnosti. Okrem očakávanej ročnej návratnosti investícií až do výšky 6 % percent bola prvým členom, ktorí vstúpili do družstva Coopem, poskytnutá výhodná zľava na dani z ich investícií.

Činnosti družstva sa zameriavajú na pomoc domácnostiam pri inštalácii solárnych fotovoltaických panelov na strechách. Coopem odstraňuje prekážku vysokých počiatkových nákladov tým, že vopred vypláca regionálne dotácie na solárne panely, ktoré sa zvyčajne poskytujú počas obdobia piatich rokov. Tiež sa zaoberá celkovým technickým a administratívnym procesom od A po Z. Ide predovšetkým o spoločný nákup vybavenia od miestnych dodávateľov, ako aj o monitorovanie a overenie procesu inštalácie. Koncom roku 2017 družstvo dokončilo spoločný nákup 31 solárnych inštalácií pre domácnosti v Mouscronske.

Cieľovou skupinou družstva Coopem sú okrem iného miestne podniky, ktorým ponúka lízingový plán na inštaláciu solárnych fotovoltaických panelov a financuje 90% počiatkových investícií, ktoré sa preplácajú v priebehu desiatich rokov prostredníctvom predaja zelených certifikátov.

Vďaka „riešeniu na kľúč“ poskytovanému družstvom mohli domácnosti a podniky, ktoré ťažili z týchto inštalácií, ľahšie získať finančný a technický prístup k investíciám do solárnej energie a podstatne znížiť svoj účet za elektrinu. Pokiaľ ide o členov družstva, mohli získať kladné výnosy z investícií, priamo sa podieľali na energetickej transformácii mesta a podporovali rozhodnutia všetkých družstiev prostredníctvom princípu jeden člen - jeden hlas. To sa premietlo do zníženia emisií CO₂, čo

prispelo k politickému záväzku mesta a tiež pomohlo podporiť miestne pracovné miesta a ekonomickú aktivitu mesta.

V číslach

» Členovia družstva dostali v treťom roku prevádzky dividendy až vo výške **6 %**.

» Miestna samospráva vlastní **15 %** podiel v družstve a občania majú väčšinový podiel **55 %**.

» Domácnosti, ktoré chcú investovať do solárnej energie, dostali od družstva **45 %** preddavok na financovanie, ktorý im predbežne vyplatilo v rámci regionálnych dotácií.

SPOLOČNÉ VEREJNÉ SLUŽBY V OBLASTI ENERGETIKY (pozri kapitolu 3.11)

Účasť občanov na vlastníctve a správe miestnych verejných služieb, **Wolfhagen – Nemecko**

V niektorých krajinách sú verejné služby v oblasti energetiky spoločne vlastnené a prevádzkované miestnou samosprávou a občanmi. Niekde je to spôsobené silnou tradíciou družstevného vlastníctva. Napríklad v Dánsku, kde je diaľkové vykurovanie najbežnejším modelom dodávky tepla, sú rozvodné siete zvyčajne prevádzkované neziskovými spoločnosťami v spoločnom vlastníctve družstva a samosprávy. V iných prípadoch je komunitné vlastníctvo výsledkom sociálne a politicky motivovaných kampaní zameraných na opätovné získanie sprivatizovaných energetických sietí späť do rúk miestnej samosprávy a teda pod miestnu kontrolu. V Nemecku viedlo hnutie za opätovné zoštátnenie mestá k vytvoreniu plne integrovaných energetických spoločností (ktoré pokrývajú celý hodnotový reťazec výroby, distribúcie a dodávky)⁵, pričom občianske družstvá niekde získali finančné vlastníctvo a hlasovacie právo.

Vo Wolfhagene, meste v Severnom Hessensku, miestne „stadtwerke“ podporili vytvorenie občianskeho družstva, ktoré momentálne vlastní 25% kapitálu a prispieva k strategickému smerovaniu verejných služieb, pričom dvaja zástupcovia družstva sedia v deväťčlennej dozornej rade Stadtwerke. Zaujímavé je, že mesto so 14 000 obyvateľmi bolo jedným z prvých nemeckých miest, ktoré opätovne zoštátnilo svoju elektrickú sieť. V roku

2003 riaditeľ Stadtwerke presvedčil miestnych politikov, aby využili príležitosť, keď spoločnosť E.ON končila 20-ročná koncesná zmluva, a prevzali kontrolu nad distribučnou sieťou. Po troch rokoch intenzívnych rokovaní (z dôvodu odporu spoločnosti E.ON a potrebe objasniť veľa technických, obchodných a právnych otázok) bola v roku 2006 konečne dosiahnutá dohoda. V súčasnosti je každý rok pre Stadtwerke ziskový, počet zamestnancov sa takmer zdvojnásobil a získal medzinárodné ocenenia za svoje inovatívne projekty v oblasti úspor energie. Od roku 2005⁶ nasledovalo mesto Wolfhagen pri opätovnom získavaní kontroly nad energetickým sektorom okolo 284 obcí a miest, vrátane Hamburgu, druhého najväčšieho mesta v Nemecku.

V číslach

- » Občania vlastní 25 % podiel v miestnych verejných službách, zatiaľ čo zvyšných 75 % je vo vlastníctve samotného mesta.
- » Stadtwerke dosiahli svoj cieľ 100 % obnoviteľnej energie v roku 2014, čo je o rok skôr ako bolo plánované.

ENERGETICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA V SPOLOČNOM VLASTNÍCTVE (pozri kapitolu 3.12)

Vietor, ktorý fúka v blízkosti prístavu, priamo prospieva mestu a jeho komunite v **Kodani – Dánsku**

Veterná farma Middelgrunden v Dánsku je slávnym príbehom úspechu veľkého energetického projektu v spoločnom vlastníctve mesta a komunity a jednou z najväčších pobrežných veterných elektrární na svete. Príbeh sa datuje do konca deväťdesiatych rokov, kedy sa novo zriadené energetické družstvo začalo zaoberať plánovaním a diskusiami o zmluve s komunálnym energetickým podnikom v Kodani o výstavbe 20 veterných turbín (každá s výkonom 2 MW) umiestnených niekoľko kilometrov od prístavu mesta.

Počas skúšobnej a stavebnej fázy veternej farmy boli náklady a výnosy z prvých prevádzkovaných turbín rozdelené rovnakým podielom medzi mestský podnik a družstvo. Po dokončení schémy v roku 2000 začali dvaja spoluvlastníci fungovať ako dva samostatné subjekty, pričom 8 500 členov družstva vlastnilo a spravovalo 10 južných turbín a mestský podnik 10 severných.

Družstvo funguje podľa demokratického modelu riadenia, pričom každý člen má jeden hlas nezávisle od počtu vlastnených akcií. Projekt má aj vzdelávaciu zložku, pričom jedna z turbín bola pokrstená ako „detská“ veterná turbína, čo dalo mladým ľuďom príležitosť hlasovať ako

člen družstva a zvýšilo tým ich povedomie o energetických otázkach. Spolupráca medzi týmito dvoma stranami sa ukázala ako úspešná a je veľmi symbolickým príkladom vedenia Dánska v oblasti komunitnej energetiky. Zatiaľ čo mestský podnik zaistil technické a právne znalosti, zapojenie družstva bolo rozhodujúce pre zabezpečenie miestneho entuziazmu a angažovanosti komunity.⁷ V roku 2003 mestský podnik predal svoj 50% podiel súkromnej dánskej energetickej spoločnosti a odkúpil ho späť v novembri 2018, aby obnovil park a predĺžil životnosť veternej farmy po roku 2025 o ďalších 25 rokov.⁸

V číslach

- » Podľa kodanského klimatického plánu budú miestne družstvá schopné investovať do ďalších 100 nových veterných turbín, ktoré miestne úrady plánujú do roku 2025.
- » Ročný výkon farmy zodpovedá spotrebe 30 000 miestnych domácností.

PRENÁJOM ENERGIE Z KOMUNÍT (pozri kapitolu 3.12)

30 občianskych elektrární vo **Viedni – Rakúsko**

Keď sú mestá zodpovedné za rozmiestnenie a prevádzku infraštruktúry obnoviteľných zdrojov energie prostredníctvom miestneho podniku, môžu byť vytvorené veľmi kreatívne metódy zapojenia komunity. Ide najmä o Viedeň, kde Stadtwerke WienEnergy začali predávať solárne fotovoltaické moduly občanom v roku 2012. Záujem bol okamžitý: pri prvých dvoch solárnych elektrárnach, ktoré tento model zažili, boli panely rezervované do jedného týždňa. Pri postavení tretej elektrárne to trvalo asi 24 hodín. Inovatívny model funguje nasledovne: Občania si zakúpia panely od elektrárne. Panely sú postavené a prevádzkované spoločnosťou Wien Energy a následne ich opäť prenajmú elektrárni. Spoločnosť WienEnergy im vypláca ročnú odmenu vo forme priameho prevodu na účet alebo prostredníctvom každoročných nákupných poukážok (v spolupráci s reťazcom supermarketov Spar) alebo poukážok na elektrinu či plyn. Ročné úroky sa pohybujú od 1,75 % do 3,1 % po dobu piatich rokov. Po uplynutí životnosti panelov (po približne 25 rokoch) ich spoločnosť Wien Energy odkúpi späť od občanov a celá suma sa im vráti. V roku 2017 bolo na základe tohto modelu nainštalova-

ných 30 elektrární s kapacitou 19 MW, pričom približne 10 000 zúčastnených občanov preinvestovalo 35 miliónov Eur. Panely boli nainštalované na veľmi rôznych miestach vrátane vlakových staníc, nákupných centier, verejných škôl, cintorínoch, budovách sociálnych služieb, atď.⁹

Toto riešenie umožnilo občanom Viedne, z ktorých väčšina žije v bytových domoch s komplexnými vlastnickými štruktúrami alebo bez vhodnej strechy, aby investovali a využívali slnečnú energiu.

V číslach

- » 10 000 zapojených občanov investovalo viac ako 35 miliónov Eur.
- » Bolo nainštalovaných 30 občianskych elektrární, ktoré ušetria približne 17 000 ton uhlíka, čo zodpovedá ročným emisiám približne 2 500 Európanov.

3. AKO MÔŽU MESTÁ PODPOROVAŤ KOMUNITY VYRÁBAJÚCE ENERGIU Z OBNOVITELNÝCH ZDROJOV?

AKO ORGÁN ZODPOVEDNÝ ZA REGULÁCIU A POLITIKU

Vytvorenie vhodných podmienok pre rozvoj komunitnej energetiky

3.1 Zahnutie cieľa komunitného vlastníctva do dlhodobých klimatických a energetických stratégií

V rámci COP21 sa stovky miestnych samospráv zaviazali, že do roku 2050 budú odberať 100 % energie z obnoviteľných zdrojov. Dosiachnutie tohto ambiciózneho cieľa si vyžaduje mobilizáciu veľkého množstva súkromného kapitálu, ktorý je k dispozícii vo forme úspor občanov, ale aj verejnú podporu nových energetických politík a infraštruktúr prostredníctvom modelu zdieľaného vlastníctva a riadenia. To všetko si vyžaduje zvýšenú účasť komunity nielen prostredníctvom jednorazových projektov, ale aj prostredníctvom komplexnej a koordinovanej stratégie podporovanej dlhodobým záväzkom.

ŠTYRI MIESTNE SAMOSPRÁVY S KONKRÉTNymi CIELMI PRE ROZVOJ MIESTNEJ A KOMUNITNEJ ENERGETIKY

V grófstve Cornwall vo Veľkej Británii sa v časti miestnych plánov pre roky 2016 – 2030 k obnoviteľnej a nízkouhlíkovej energii uvádza, že „sa bude podporovať vývoj obnoviteľnej a nízkouhlíkovej výroby energie, ktorý [...] bude vychádzať alebo spĺňať potreby miestnych komunít“.¹⁰

Za týmto účelom založil Londýnsky energetický fond s cieľom podporiť komunitné skupiny v projektoch, ako je rozmiestnenie solárnych panelov na školských strechách, spoločenských sálach a športových centrách.

V Nemecku plánuje okres Steinfurt, ktorý tvorí 24 obcí zastupujúcich približne 445 000 obyvateľov, do roku 2050 100 % sebestačnosť v oblasti obnoviteľnej energie, a to najmä zapojením komunity. Štúdie zadané miestnymi úradmi dospeli k záveru,

že sebestačnosť môže byť dosiahnutá iba „regionálne, decentralizovanou cestou“ a že „nebude fungovať bez občanov“, ako uviedol miestny funkcionár zodpovedný za ochranu klímy.

Mesto Gent v Belgicku má za cieľ dosiahnuť do roku 2019 15% domácej spotreby energie z miestnych obnoviteľných zdrojov energie. V roku 2011 už mesto dosiahlo 7,5% a je na dobrej ceste dosiahnuť aj cieľový mílnik 15%. Okrem toho má Gent veľmi ambicióznou metodiku pre zohľadnenie toho, čo považuje za „miestnu produkciu“, a vylučuje napríklad veľkú elektrárňu, ktorá zo 100 % využíva biomasu a nachádza sa na území mesta. Koaličná dohoda na roky 2014 - 2019 okrem toho hovorí, že minimálne 30 % celkovej spotreby energie mestských budov má tvoriť solárna energia pri minimálne 50 % účasti občanov Gentu.

ŠKÓTSKY MODEL

Zásadným rozdielom je explicitné zmienenie podpory komunálnej energetiky v politických stratégiách. Na celoštátnej úrovni predstavuje Škótsko jeden z najpozoruhodnejších príkladov takejto politiky stanovovania cieľov pre komunálnu energetiku. V roku 2011 sa vláda zaviazala získať do roku 2020 500 MW energie z obnoviteľných zdrojov, ktoré by boli lokálne a vlastnené komunitou. O štyri roky neskôr, v roku 2015, zo správ vyplývalo, že cieľ bol prekročený, čo poukazuje na účinnosť takéhoto záväzku, pretože viedol škótske orgány k prijatiu súboru zodpovedajúcich nástrojov technickej a finančnej podpory. Na základe tejto dynamiky vláda ak-

tualizovala svoj cieľ na rok 2020 na 1 GW a zaviazala sa dosiahnuť do roku 2030 celkový odber 2 GW z miestnych a komunitných energetických zariadení. „Našou ambíciou zostáva zabezpečiť, aby do roku 2020 aspoň polovica novo schválených projektov v oblasti obnoviteľnej energie obsahovala prvok zdieľaného vlastníctva,“ hovorí vyhlásenie vládnej politiky v tejto oblasti.¹²

Je nutné dodať, že tento príklad inšpiroval vládu Walesu, ktorá tiež stanovila cieľ pre lokálnu a komunitnú elektrickú energiu z obnoviteľných zdrojov do roku 2030.¹³

RAST TLAKU FRANCÚZSKEJ OBČIANSKEJ SPOLOČNOSTI

Po krokoch prijatých v Škótsku čoraz viac nátlakových skupín začína apelovať na svoje národné vlády, aby prijali podobné politiky. Výrazným príkladom je koalícia za „občiansku energiu“ vo Francúzsku, ktorá

v decembri 2017 formálne apelovala na vládu, aby do roku 2030 prijala cieľ 15 % energie z obnoviteľných zdrojov, ktoré by boli vo vlastníctve občanov alebo miestnych orgánov.

3.2 Požadovanie otvorenia projektov developermi pre účasť občanov

INŠPIRÁCIA DÁNMI

Od roku 2009 zákon o obnoviteľných zdrojoch energie ukladá všetkým developerom pôsobiacim v oblasti veternej energetiky povinnosť ponúknuť 20 % vlastnícky podiel obyvateľom žijúcim v blízkosti nových zariadení. Tento prístup zameraný na obnoviteľné zdroje a komunitu, pomohol krajine spôsobiť skutočnú revolúciu v

oblasti veternej energetiky, ktorá mala obrovský vplyv na hospodárstvo. Jedným z ukazovateľov je, že toto odvetvie v súčasnosti zamestnáva približne 85 000 ľudí a podľa Dánskeho zväzu veternej energetiky tvorí až 3 % HDP Dánska.

PRÍPAD BELGICKA

Väčšina právomocí v oblasti energetiky v Belgicku je regionalizovaná, s výnimkou rozsiahlych infraštruktúr, ktoré zahŕňajú jadrovú energiu, pobrežné veterné zariadenia a rozvody vysokého napätia.

Vo Valónsku sa miestnym orgánom a družstvám podarilo posunúť regionálne odporúčania pre projekty v oblasti veternej energie o krok vpred, a vyžadujú, aby tvorcovia projektov ponúkli 50% účasť komunite (25 % obyvateľom a 25 % obciam).¹⁴

Vo Flámsku energetické družstvá apelujú na flámsky parlament, aby prijal vyhlášku, podľa ktorej by povolenia poskytované developerom v oblasti obnoviteľnej energie boli podmienené tým, že by občanom ponúkli minimálne 50% vlastnícky podiel. Napriek tomu, že ešte nemajú právomoc vydávať povolenia, 2 provincie a viac ako 20 obcí vo Flámsku už ukázalo cestu tým, že politicky podporili takýto cieľ pre zariadenia na výrobu energie z obnoviteľných zdrojov vo svojom katastri.

NOVÝ POLITICKÝ SIGNÁL V HOLANDSKU

V Holandsku bolo v rámci vnútroštátnej dohody o klíme do roku 2030 prijaté rozhodnutie, že developeri v oblasti solárnej a veternej energie by mali otvoriť 50 % kapitálu vo svojich projektoch miestnym komunitám. Každé nové zariadenie by malo byť predmetom dohody s miestnou komunitou, v ktorej bude energetická infraštruktúra vybudovaná, a to po rozsiahlom procese s účasťou verejnosti. Aj keď je možné tento proces získa-

vania dohody považovať za časovo náročný, očakáva sa, že zabráni oneskoreniu realizácie projektu v dôsledku nákladných súdnych dovolaní, ktorých vyriešenie môže trvať roky.

Táto zásada by mala byť zakotvená v národnom klimatickom a energetickom pláne, ktorý krajina čoskoro prijme a predloží Európskej komisii do konca roka 2019.

3.3 Zabezpečenie partnerstiev medzi mestami a vidiekom

V mestských oblastiach s vysokou hustotou je dopyt po energii vysoký a existuje tu možná chuť investovať do ekologických projektov, avšak možnosti vybudovania veľkých zariadení na výrobu energie z obnoviteľných zdrojov sú veľmi obmedzené. Keďže mestá a metropoly trpia „nedostatkom štrukturálnych zdrojov energie“, ich plány na zásobovanie 100% obnoviteľnou energiou budú závisieť od partnerstiev, ktoré dokážu vytvoriť s vidieckym zázemím, aby profitovali z nadbytočnej produkcie svojho suseda bohatého na vietor, biomasu, poľnohospodárske zdroje...¹⁵ Okrem tejto čisto praktickej úvahy je tu výzva pre politikov zabezpečiť, že projekty v oblasti výroby energie budú tiež prispievať k snahám o novú solidárnu ekonomiku, ktorá veľmi rezonovala v nedávnych komunálnych voľbách po celej Európe.¹⁶ Miestne samosprávy tak idú nad rámec konkurenčnej logiky, aby vytvorili skutočné územné aliancie pre spoluprácu, zdieľali kompetencie a zdroje pre spoluprácu na konkrétnych projektoch s občanmi a akcionármi zo susedných samospráv.

ZABEZPEČENIE ŠIROKÉHO VLASTNÍCTVA

Pojem „spravodlivý prechod“ tiež predpokladá energetické projekty občanov s heterogénnym vlastníctvom z geografického a sociálneho hľadiska. Túto skutočnosť treba zohľadniť napríklad v prípadoch, keď sa zvýši podiel účasti komunity na novom projekte obnoviteľnej energie, aby sa zabránilo situáciám, v ktorých znevýhodnené komunity vidia nové zariadenia ako ohrozenie ich krajiny „zazobanými“ obyvateľmi miest. Vo Francúzsku, napríklad, nedávna štúdia preukázala väčšiu finančnú váhu regiónu Paríža, pokiaľ ide o vlastníctvo projektov mimo jeho geografický obvod. Podľa správ o investici-

ách z crowdfundingovej webovej stránky Lendosphere, francúzskej stránky pre investície do projektov zameralých na trvalo udržateľný rozvoj, 13 % všetkých celoštátnych investícií na platforme pochádza od parížskych občanov.¹⁷ Miestne orgány môžu preto zohrávať dôležitú úlohu pri zabezpečení toho, aby obyvatelia žijúci v bezprostrednej blízkosti zariadení získali reálnu šancu zapojiť sa do riadenia a finančného vlastníctva projektu prostredníctvom cielených komunikačných kampaní a špecifických požiadaviek na developerov projektov.

CIĽ PARÍŽA NA ROK 2020: PODPORA KOMUNITNEJ ENERGETIKY V SPOLUPRÁCI S VIDIECKYMI OBLASŤAMI

V Paríži plánuje miestna samospráva zriadiť do roku 2020 družstevného dodávateľa obnoviteľnej energie, ktorý by podporil partnerstvo medzi mestom a jeho okolím. Konkrétnejšie, klimatický plán mesta do roku 2050 uvádza nasledujúce: „Paríž bude spolu s ďalšími miestnymi samosprávami, vrátane širšieho

parížskeho okolia, študovať príležitosť na vytvorenie komunitného prevádzkovateľa pre zásobovanie energiou z obnoviteľných zdrojov medzi danými územiami pre miestne samosprávy podporujúce nové formy partnerstva vidieckych oblastí, berúc do úvahy otázku súvisiace s prenosom energie.¹⁸

¹⁶ | Napríklad v španielskych komunálnych voľbách v roku 2015 nové zloženie politických síl (vrátane uskupení Ahora Madrid, Barcelona en Comú a Cadiz Si Se Puede) prvýkrát porazilo etablované strany v najväčších španielskych mestách. Jadróm ich programov boli výzvy na opätovné vyváženie moci voči nedostatočne zastúpeným skupinám a zaručenie nových foriem sociálnej a hospodárskej spravodlivosti.

3.4 Smerovanie nových projektov v susedstve ku komunitnej energetike

Samosprávy, ako orgány zodpovedné za územné plánovanie, môžu využiť plány mestského rozvoja, ako napríklad nové štvrte, ktoré sú ekologické, a viesť developerov projektov k energetickým riešeniam v komunite vrátane kolektívnej vlastnej spotreby. Plány obnovy alebo vytvorenia 100% obnoviteľných sietí pre diaľkové vykurovanie môžu byť spojené aj s cieľmi zlepšiť účasť občanov v energetickom systéme. Je to napríklad prípad, keď sa koncesné zmluvy uzatvárajú s občianskymi družstvami, ako v nižšie uvedenom príklade spoločnosti Eeklo, Belgicko.

PROJEKT LYON CONFLUENCE

V rámci akčného plánu Dohovoru starostov o trvalo udržateľnom energetickom hospodárstve zadala miestna samospráva v Lyone verejnú prestavbu (SPL Lyon Confluence), aby mohla realizovať niečo, čo považuje za jeden z najväčších projektov obnovy miest vo Francúzsku. Lyon Confluence bude svedkom výstavby 1 000 000 m² nových bytov, kancelárií a obchodov v bývalom priemyselnom areáli o rozlohe 150 ha v centre mesta. Projekt, ktorý sa už rozbehol a má byť dokončený do roku 2030, má zaistiť, aby boli všetky nové a existujúce budovy bez emisií uhlíka.

V rámci tohto plánu na rozvoj susedstva sa testuje kolektívna vlastná spotreba, a to vďaka miestnej politike v oblasti výstavby, ktorá donútila developerov, aby do nových stavebných projektov zahrnuli zariadenia na výrobu energie z obnoviteľných zdrojov. Ambiciózne podmienky výberového konania tak budú viesť vybraných developerov k vybaveniu 12 000 m² stavebných jednotiek, vrátane študentských bytov, jasí, obchodných a kancelárskych priestorov, zariadením pre sebestačnú kolektívnu spotrebu energie. Za celkové riadenie a zmluvné podmienky s klientmi zapojenými do schémy kolektívnej vlastnej spotreby je zodpovedná Národná energetická spoločnosť EDF. Model funguje nasledovne: každá osoba alebo firma, ktorá kupuje stavebnú jednotku, má nárok na podiel na energetickom systéme zodpovedajúcom ploche zakúpenej jednotky. Keď bude energetický systém v prevádzke, účet za elektrickú energiu tejto osoby, verejnej inštitúcie alebo firmy sa zníži o množstvo vlastnej spotreby energie, ktorá zodpovedá pridelenému podielu v celkovom fotovoltaickom systéme.

Očakáva sa, že nový systém by mal pokryť až 50 % dopytu po elektrickej energii pomocou miestneho úložného zariadenia.

KOLEKTÍVNA VLASTNÁ SPOTREBA: NOVÝ TREND V EURÓPSKÝCH MESTÁCH

Občania, podniky, školy a ďalšie verejné zariadenia, ktoré zdieľajú elektrinu so svojimi susedmi, sa stávajú v krajinách, ako je Nemecko, novým trendom. Napríklad v Heidelbergu pôsobí miestne občianske energetické združstvo v projekte ako akási „mini verejná služba“ a spolupracuje s miestnym prevádzkovateľom distribučného systému, aby 116 obyvateľov družstevného bytového domu vybaveného 7 FV článkami spoločne spotrebovali energiu vyrobenú na mieste za nákladovo efektívnu cenu, pričom si môžu kúpiť zvyšnú časť energie z rozvodnej siete.¹⁹

Vo Francúzsku sa kolektívna vlastná spotreba pomaly stáva novým trendom s oficiálnou právnou úpravou vo francúzskom energetickom kódexe, ktorý ju považuje za dodávku elektrickej energie od jedného alebo viacerých výrobcov jednému alebo viacerým spotrebiteľom organizovaným prostredníctvom právnickej osoby a pripojených k rovnakej strednapäťovej/nízkonapäťovej stanici. S rastúcimi maloobchodnými cenami energie a nepriaznivými podmienkami na zavedenie prebytočnej elektrickej energie do siete sa kolektívne systémy vlastnej spotreby v meradle budovy alebo štvrte stávajú v európskych mestách čoraz atraktívnejším obchodným modelom.

V šesťtisícovom mestečku Malaunay v Normandii vo Francúzsku podporili miestne a občianske projekty obnoviteľnej energie stratégiu hospodárskeho oživenia mesta po ére priemyselného poklesu v meste, ktoré bývalo významným producentom odevov. Teraz je mesto úspešným národným príbehom a údajne prvou samosprávou, ktorá experimentovala s kolektívnou vlastnou spotrebou po inštalácii fotovoltaických panelov na strechách niekoľkých verejných budov spolu s riešením na skladovanie energie. „Energeticky nabité“ strechy miestneho kostola a školy teraz poskytujú energiu ďalším domom a zariadeniam v okolí. Okrem toho boli solárne panely školy Brassens spolufinancované občanmi prostredníctvom crowdfundingovej platformy Lendosphere, čo umožnilo mestu získať približne 50 000 Eur a zároveň poskytnúť občanom 2,25% návratnosť investícií, čo je viac ako aktuálna ponuka sporiacich účtov vo Francúzsku.

Valónska regionálna vláda v novembri 2018 prijala dekrét o poskytnutí právneho rámca v otázke kolektívnej spotreby. Navrhovaná legislatíva zavádza nového hráča: prevádzkovateľa kolektívnej vlastnej spotreby, ktorého môže zastúpiť združstvo, združenie susedov, miestna samospráva, skupiny firiem, atď. Regióny Brusel a Flámsko sú taktiež v procese prijímania právnych predpisov v tejto oblasti.

VYKUROVACIA SIĚŤ ZO 100 % OBNOVITELNÝCH ZDROJOV S MINIMÁLNE 30 % ÚČASŤOU OBČANOV - EEKLO - BELGICKO

V roku 2016 vydalo mesto Eeklo koncesnú zmluvu na výstavbu siete diaľkového vykurovania (DH) dodávaného zo zostatkového tepla (z miestnej spaľovne a nemocnice) a obnoviteľných zdrojov energie s veľmi ambicióznymi kritériami:

- 1 Zásadný rozdiel v zmluve: cena obnoviteľného tepla by nemala prekročiť cenu individuálneho vykurovania plynovým kotlom vrátane nákupu, inštalácie, spotreby a údržby
- 2 Minimálne 30 % siete by malo byť vo vlastníctve miestnych občanov

- 3 Developer projektu sa musí zaviazat', že podnikne kroky na riešenie problémov občanov, ktorí majú problém si dovoliť odber elektriny

Zákazku získalo belgické občianske združstvo Ecopower v spolupráci s francúzskou nadnárodnou spoločnosťou Veolia. 30 km dlhá sieť DH, najväčšia vo Flámsku, má potenciál zabezpečiť v Eeklo všetky domy a podniky kúrením a teplou vodou.

- 4 Prepnúť na 100 % vykurovanie z obnoviteľných zdrojov do roku 2036

3.5 Spoliehanie sa na komunitné plánovanie a angažovanosť

Miestne samosprávy pochopili lepšie ako národné vlády, že občania by mali byť považovaní za viac ako len pasívnych užívateľov verejných služieb a infraštruktúr. Zatiaľ čo na národnej úrovni sa energetické a klimatické plánovanie zvyčajne deje s prakticky nulovou účasťou občianskej spoločnosti, obce a mestá majú dlhú tradíciu v tom, ako zapojiť svojich občanov do dlhodobých plánov trvalo udržateľného rozvoja.

Miestnym a regionálnym orgánom nikdy nechýbala kreativita v prípade vytvárania nových inštitucionálnych metód, platforiem, sietí a nástrojov na zvýšenie angažovanosti komunity. Takéto nástroje obvykle poskytujú mechanizmus, pomocou ktorého sa môžu miestne samosprávy zameriavať a podporovať skupiny, rozvíjať nápady, zdieľať poznatky, diskutovať o výzvach a príležitostiach súvisiacich s politikou, regulačným a finančným prostredím v oblasti energetických a klimatických projektov.

PLATFORMA PRE DIGITÁLNU ÚČASŤ „DECIDIM“ V BARCELONE

Decidim je spoločný projekt, ktorý vyzýva občanov Barcelony k využívaniu digitálnej participatívnej platformy s otvorenou možnosťou na navrhovanie, diskusiu, pripomienkovanie a spätnú väzbu k novým návrhom pre mesto. Platforma je konkrétnym výstupom územného plánovania na roky 2015-2019 s názvom „73 štvrtí, jedna Barcelona - Na ceste k mestu práv a príležitostí“. Zhromaždila už príspevky približne 40 000 ľudí. Prvé združstvo na získavanie obnoviteľnej energie v Katalánsku, Som Energia, využilo platformu Decidim na usporiadanie valného zhromaždenia v roku 2018 a rôzne diskusie s členmi združstva a zainteresovanými občanmi. Využitá bola približne 3 500 účastníkov a zaznamenala zhruba 1 300 hlasov.

PARTICIPATÍVNY ROZPOČET NA FINANCOVANIE PARÍŽSKEHO KLIMATICKÉHO PLÁNU

Prostredníctvom participatívneho rozpočtového mechanizmu môžu Parížania navrhnúť investičné projekty pre svoj obvod alebo väčšiu mestskú oblasť. V súčasnosti je na projekty predložené občanmi vyčlenených 5 % investičného rozpočtu mesta, čo predstavuje približne pol miliardy Eur do roku 2020. V roku 2017 dosiahla spoluúčasť na rozpočte viac ako 100 miliónov Eur. S cieľom podporiť klimaticky priaznivé iniciatívy Parížanov oznámilo mesto vo svojom klimatickom pláne zverejnenom v novembri 2018, že 20 % podiel z participačného rozpočtu bude vyčlenený na akcie súvisiace s klímou²⁰.

ZAPOJENIE KOMUNITY, NA KTORÚ SA PROJEKT VZŤAHUJE

V tomto prípade príklad Lyon Confluence ukazuje, ako toho dosiahnuť v rámci veľmi špecifickej iniciatívy. Okrem skutočnosti, že ide o jeden z najväčších projektov obnovy mesta vo Francúzsku, je to tiež veľmi ambicióznym projektom z hľadiska zapojenia zainteresovaných strán. Od rannej fázy projektu bolo vytvorené „živé mestské laboratórium“, ktoré povzbudzovalo občanov k účasti na dialógu a spoluvytváraní inteligentnej a trvalo udržateľnej štvrť. Cieľom bolo integrovať odborné znalosti a názory miestnych firiem, komunit susedov, vlast-

níkov a developerov nehnuteľností, novinárov, tvorcov stanovísk a politikov spolu so všetkými ostatnými príslušnými zainteresovanými stranami. Participatívny výbor zložený zo sociálno-ekonomických, kultúrnych a vládných činiteľov štvrť sleduje vývoj projektu. Predseda mu viceprezident širšieho územia mesta Lyon, ktorý má na starosti participatívnu demokraciu. Ako stála platforma pre dialóg na organizovanie výstav, diskusií, workshopov a konferencií o vývoji projektu vznikol tiež „Maison de la Confluence“.

3.6 Verejné obstarávanie v oblasti energetiky iným spôsobom

Miestne a regionálne orgány môžu mať vplyv aj na to, ako a od koho bude zakúpená energia, či už prispôbením vlastných procesov alebo tým, že pomôžu komunitným skupinám prijímať informovanejšie rozhodnutia.

SYSTEMY HROMADNÉHO NÁKUPU

Obce a mestá môžu pomôcť komunitám vyrábajúcim energiu z obnoviteľných zdrojov lepšie spravovať energetické voľby prostredníctvom rôznych mechanizmov. Zaujímavým modelom, ako znížiť náklady na energiu a zároveň podporiť kolektívnejší prístup k obstarávaniu energie je hromadný nákup energie od dodávateľov.

Tento prístup vyskúšali a otestovali v Holandsku, a prinútilo to obce, aby rokovali o lepších ponukách od dodávateľov energie pre zoskupenia občanov, drasticky pomohli znížiť náklady a umožnili až 20 % úspory na účtoch za spotrebu energie v domácnostiach. Tento model „agregovania a rokovania“ vo Veľkej Británii rezonoval v politických agendách najmä tam, kde sa nachádza vysoké percento ľudí, ktorí si nemôžu dovoliť účty za elektrinu. V roku 2011 spustila skupina spotrebiteľov vo Veľkej

Británii kampaň s názvom „Veľké prepnutie“, ktorá viedla 300 000 ľudí, aby sa zaregistrovali do prvej iniciatívy kolektívneho prepnutia v krajine, čím donútili piatich dodávateľov energie, aby si navzájom konkurovali a poskytli najlacnejšiu elektrickú energiu. Je zaujímavé, že víťazom zákazky sa stalo družstvo Co-operative Energy, ktoré sa snaží vytvoriť etickú alternatívu k dodávateľom z tzv. „Veľkej šestky“ a ponúka 100 % obnoviteľnú energiu všetkým svojim zákazníkom. Odhaduje sa, že vďaka prepnutiu vo výsledku domácnosti ušetrili až 183 libier za rok na účtoch za energiu. V komentári v denníku Guardian riaditeľ kampane uviedol, že skutočnosť, že jeden z menších dodávateľov, Co-operative Energy, dokázal vyhrať, ukazuje, že „kolektívne prepnutie“ môže pomôcť zatrepáť spotrebiteľským trhom a znamenať dôležitý krok na ceste k reforme trhu s energiou.“

VEREJNÉ OBSTARÁVANIE

Miestne samosprávy potrebujú uspokojiť značný dopyt po energii s ohľadom na energiu, ktorú potrebujú na vykurovanie a napájanie rôznych verejných budov a zariadení, ako sú nemocnice, školy, plavárne, komunitné cen-

trá, pouličné osvetlenie, atď. Prostredníctvom politiky verejného obstarávania môžu zaistiť, že energia, ktorú nakupujú, bude nielenže pochádzať len z obnoviteľných zdrojov, ale zvýši aj podiel komunity na vlastníctve.

MESTO GENT POUŽÍVA PRE VEREJNÉ OBSTARÁVANIE KRITÉRIÁ MEDZINÁRODNEJ DRUŽSTEVNEJ ALIANCIE

Gent pri zadávaní verejnej zákazky na nové kapacity obnoviteľnej energie už niekoľko krát experimentoval s metódou, kde cenová konkurencieschopnosť pri verejnom obstarávaní nebola jediným meradlom. Zatiaľ čo parameter ceny mal v celkovom hodnotení váhu 60 bodov, kritérium kvality „participatívneho financovania podľa princípu medzinárodnej aliancie družstiev“ malo 40 bodov. Okrem toho, na to, aby

boli projekty s participatívnym rozmerom kvalifikované podľa tohto kritéria, museli mať za cieľ minimálne 30 % účasť občanov. Tento minimálny prah bol stanovený ako reakcia na veľké podniky, ktoré podiel na trhu zaberajú družstvám tým, že do svojich projektov pridávajú veľmi marginálne vlastnícke podiely pre verejnosť.

Na vnútroštátnej úrovni prinieslo uplatňovanie mechanizmu obchodovania formou aukcií s cieľom nahradiť výkupné tarify veľmi negatívny vplyv na rozvoj družstiev vo väčšine členských štátov EÚ. V dôsledku toho a po intenzívnych aktivitách mimovládnych organizácií, združení zastrešujúcich mestá a družstvá Európska komisia zahrnula do smernice o obnoviteľných zdrojoch ustanovenia, ktoré vyzývajú členské štáty, aby pri navrhovaní podporných programov zohľadnili osobitosti komunít vyrábajúcich energiu z obnoviteľných zdrojov. Takýto prístup už existuje vo Francúzsku, kde verejné tendre poskytujú bonusy za projekty obnoviteľnej energie spolufinancované občanmi alebo samosprávami. Výzvy na predkladanie ponúk francúzskej komisii pre energetickú reguláciu v skutočnosti predpokladajú „participatívny bonus“, ktorý sa pohybuje od 1 do 5 EUR za megawatthodinu v závislosti od energetickej technológie (5 €/MWh pre projekty v oblasti biomasy a 1 až

3 € pre veterné a solárne elektrárne) a úrovne podielu miestnych obyvateľov. Na základe tlaku zo strany národných nátlakových skupín francúzsky regulačný orgán dokonca rozlíšil participačné financovanie projektov spolufinancovaných prostredníctvom crowdfundingových platforiem (1 €/MWh) a tie, ktoré vlastní miestni a verejní aktéri prostredníctvom skutočných kapitálových investícií (3 €/MWh). Cieľom tohto rozdelenia bolo odmeniť projekty, ktoré majú prospech zo skutočného ukotvenia v danej lokalite a účasti, a vyzývajú občanov, aby sa stali súčasťou riadenia projektov. „Projekty, ktoré zapájajú občanov do riadenia, sú zložitejšie na realizáciu a zaberú viac času, čo ich trochu predražuje. Preto si pravdepodobne zaslúžia vyšší bonus,“ uviedol riaditeľ francúzskeho ministerstva pre prechod na ekologickú energiu. V posledných verejných obstarávaníach 40 % kapitálu projektov museli mať občania alebo miestne orgány.²¹

AGREGÁCIA KOMUNITNEJ VOĽBY V USA

V USA majú systémy kolektívneho prepnutia na iného dodávateľa dlhšiu históriu ako v Európe. Konkrétnejšie, vznikli v dôsledku inovačného procesu nazvaného „Agregácia voľby v komunite“. V rámci tohto modelu sa zriadi miestna nezisková verejná agentúra, ktorej úlohou je agregovať dopyt zúčastnených komunít po dodávke energie od dodávateľov alternatívne generovanej elektriny namiesto konkurenčných maloobchodných dodávateľov. Verejné služby kontrolované samosprávou potom automaticky poskytujú dodávky „cieľovým zákazníkom“, ktorí

dostali oznámenie s možnosťou zrušenia schémy. Tento model, ktorý je demokraticky kontrolovaný samosprávou, zvyčajne zahŕňa lacnejšie možnosti šetrnejšie k životnému prostrediu, ktoré podporujú miestnu ekonomiku.²³

Agregácia voľby v rámci komunity podlieha rôznym špecifickým regulačným podmienkam. Doteraz bola implementovaná v siedmich štátoch (pokrývajúc 25 % ročnej spotreby elektrickej energie v USA) s približne 1 300 zúčastnenými samosprávami.²⁴

ZMLUVY O NÁKUPE ELEKTRICKEJ ENERGIE (PPA)

Zmluva o nákupe elektrickej energie je dlhodobou zmluvou medzi výrobcou energie a kupujúcim energie, v tomto prípade mestom, na nákup celej elektrickej energie vyrobenej z obnoviteľných zdrojov. Formálna zmluva určuje objem, cenu a dobu trvania, počas ktorej sa bude elektrina predávať, čo sa môže pohybovať v rozmedzí od 7 do 20 rokov. Vďaka postupnému ukončovaniu mechanizmov dotovania sú tieto typy dlhodobých zmlúv čoraz viac preferovanými medzi firemnými spotrebiteľmi na trhu s energiou z obnoviteľných zdrojov a sú príležitosťou pre výrobcov takejto energie, ako získať finančné prostriedky a priniesť nové projekty online. Miestne orgány by tiež mohli zvážiť PPA na podporu rozvoja nových kapacít obnoviteľnej energie, zatiaľ čo potenciálne by obsahovali kritériá špecificky zamerané na miestne komunitné projekty založené na energii

z obnoviteľných zdrojov. Developerom komunitných projektov prinášajú miestne samosprávy veľmi dobré úverové ratingy, dlhodobú stabilitu a prístup k lacným financiam.

Tento priamy marketingový nástroj, populárny v USA a podporujúci ekologickú elektrickú energiu, by sa mal čoskoro stať bežnejším i v Európe, vďaka požiadavke novej smernice o energii z obnoviteľných zdrojov na vlády EÚ, aby odstránili všetky administratívne prekážky, ktoré bránia jeho používaniu. V tejto súvislosti vznikla európska aliancia nazvaná **Platforma pre energiu z obnoviteľných zdrojov** s cieľom zvýšiť povedomie o rôznych modeloch získavania energie z obnoviteľných zdrojov v Európe.

ENERGETICKÁ SPOLOČNOSŤ V BRISTOLE, KTORÁ PODPORUJE KOMUNITNÉ PROJEKTY PROSTREDNÍCTVOM PPA

Britská spoločnosť Bristol Energy, ktorú vlastní mestská rada, sa zaviazala stať sa hybnou silou sociálneho blahobytu. Z tohto dôvodu sa zaväzuje podporovať komunitné energetické projekty a investície do výroby obnoviteľnej energie. Jej hlav-

nou metódou, ako sa uvádza na webových stránkach spoločnosti, je ponúknuť celú škálu zmlúv o kúpe elektrickej energie, ktoré najlepšie vyhovujú potrebám komunitných projektov.

3.7 Vytvorenie skutočného partnerstva s európskymi a štátnymi orgánmi

ZABEZPEČENIE DOBREJ TRANSPÓZÍCIE SMERNICE O ENERGII Z OBNOVITELNÝCH ZDROJOV DO VNÚTROŠTÁTNYCH PRÁVNÝCH PREDPISOV

Prístup k dobre navrhnutým systémom podpory, kapitálové náklady a celková istota investora sú všetko dôležité prvky, ktoré pomáhajú menším komunitným skupinám s menším počtom zdrojov, než majú korporátne spoločnosti, aby sa odrazili vpred aj v prípade menej istých investícií. V posledných rokoch však regulačné prekážky stanovené členskými štátmi a prechod na trhovejšie podporné mechanizmy s tvrdou konkurenciou ovplyvnili tradičné obchodné modely.

Na vyriešenie tohto problému boli prijaté nové definície komunitných energetických skupín (v smerniciach o energii z obnoviteľných zdrojov a elektrickej energie) ako súčasť balíka Čistá energia pre všetkých Európanov, ktorý týmto oficiálnym aktérom na trhu poskytne oficiálne uznanie a podporu. Pokiaľ ide o kolektívnych a individuálnych spotrebiteľov v európskych právnych predpisoch je tiež zakotvené právo na výrobu, spotrebu, skladovanie a predaj elektrickej energie bez neprímeraných poplatkov.

Smernica o energii z obnoviteľných zdrojov navyše teraz apeluje na členské štáty, aby zabránili ďalšiemu ústupu občianskeho energetického hnutia tým, že vytvoria „rámec umožňujúci“ komunity vyrábajúce energiu z obnoviteľných zdrojov. Právne predpisy si tiež v tomto duchu vyžadujú vytvorenie národných kontaktných miest, ktoré by obmedzili vystavenie občanov administratívnej záťaži. V neposlednom rade sa snažia o zvýšenie istoty investorov tým, že zakazujú zmeny v implementácii schém podpory s retroaktívnou platnosťou, ktoré už poškodili početné komunitné skupiny v celej Európe.

Keďže tieto ustanovenia sa odteraz budú musieť premietnuť do vnútroštátnych právnych predpisov, miestne samosprávy by mali pôsobiť ako dozorné orgány, ktoré by monitorovali a ovplyvňovali vývoj vnútroštátnej politiky.

VYZDVIHNUTIE MIESTNEHO HLASU V TVORBE POLITIKY EÚ A JEDNOTLIVÝCH ŠTÁTOV

Miestne samosprávy musia byť veľmi kreatívne, pokiaľ ide o podporu komunit vyrábajúcich energiu z obnoviteľných zdrojov so životaschopnými podnikateľskými plánmi, modelmi riadenia a finančným inžinierstvom. To znamená, že vyžadujú viac vlastných kapacít a zdrojov vrátane právnej, technickej a finančnej odbornosti na podporu družstiev a iných komunitných skupín v ich konkrétnych projektoch. Takéto odborné znalosti môžu byť potrebné v prípadoch, keď miestne samosprávy musia pôsobiť ako sprostredkovateľ medzi rôznymi strana-

mi, napríklad keď medzi družstvami a prevádzkovateľmi distribučných sústav nie je možné vytvoriť dohodu o konkrétnych projektoch inteligentných sietí, čo je problém, s ktorým sa stretáva čoraz väčší počet miestnych samospráv v celej Európe.

Celkovo to vyžaduje väčší hlas pre miestne samosprávy pri tvorbe európskej a národnej energetickej politiky ako spôsob na uspokojenie ich potrieb, vypočutia príspevkov a zabezpečenie zodpovedajúceho rámca na budovanie kapacít a partnerstva.

OVPLYVNĎOVANIE NÁRODNÝCH ENERGETICKÝCH A KLIMATICKÝCH PLÁNOV

Návrh nariadenia o správe energetickej únie otvára okruh príležitostí týmto smerom. V článku 10 o viacúrovňových platformách pre dialóg v oblasti klímy a energetiky sa uvádza, že členské štáty by mali „podporovať aktívnu účasť miestnych samospráv, organizácií občianskej spoločnosti, podnikateľskej komunity, investorov, ďalších príslušných akcionárov a širokej verejnosti pri riadení prechodu na iný typ energie“. To znamená,

že národné vlády by mali ísť nad rámec jednoduchých konzultácií a skutočne zapojiť mestá a občiansku spoločnosť do spoločného návrhu plánov. Keďže sa blíži termín na predloženie plánov (koniec roka 2019), miestne orgány by mali zabezpečiť, aby ich hlasy a potreby boli náležite zohľadnené, aby sa zabezpečilo, že toto ustanovenie neskončí ako bezzubý nástroj.

„KLIMAATAKKOORD“ – PARTICIPATÍVNE ENERGETICKÉ A KLIMATICKÉ PLÁNOVANIE V HOLANDSKU

Dobry príklad takéhoto participatívneho procesu sa nachádza v Holandsku. V roku 2013 prijala holandská vláda svoj prvý integrovaný energetický a klimatický plán po rozsiahlom procese spolupráce viacerých zainteresovaných strán. Pod vedením sociálnej a hospodárskej rady vznikla dohoda, ktorá je výsledkom rokovaní a diskusií medzi 47 stranami, vrátane zástupcov odborových zväzov, miestnych a regionálnych vlád, mimovládnych organizácií, dodávateľov energie a iných záujmových skupín. V Európe išlo o veľmi jedinečný proces, ktorý vláda zvolila v súlade s požiadavkami EÚ, aby predložila národný plán, ako dosiahnuť podiel krajiny na

cieľoch EÚ v oblasti obnoviteľných zdrojov a cieľov v oblasti energetickej účinnosti. Aj keď sa tento projekt zdá byť veľmi ambicióznym, k prvej dohode boli vznesené tri výhrady: nebol zapojený parlament, proces bol vedený príliš zhora nadol a neboli jasne pridelené zodpovednosti. Po celoštátnych voľbách v roku 2017 bol zavedený nový proces, ktorý vyzýva všetky zúčastnené strany, aby prerokovali novú klimatickú dohodu (konkrétne z hľadiska cieľa sektoru, pridelenia zodpovedností, prvkov na znižovanie nákladov) tak, že sa rozdelia na päť „stolov“: priemysel, poľnohospodárstvo, budovy, mobilitu a elektrinu.

FLÁMSKE SAMOSPRÁVY POŽADUJÚ PRIAME VYJADRENIE V REGIONÁLNEJ ENERGETICKEJ POLITIKE

V novembri 2017 zverejnilo 11 flámskych miest otvorenú výzvu vo významnom flámskom denníku „De Morgen“, v ktorom vyzvalo regionálnu vládu, aby na ne preniesla kompetencie v otázkach energetiky a učinila ich „plnoprávnym partnerom klimatickej politiky“. Text, ku ktorému bol priložený priamy list zodpovednému ministrovi, odkazuje na cieľ Dohovoru primátorov a starostov EÚ – znížiť emisie CO₂ o 40 % do roku 2030, ku ktorému sa signatárske mestá zaviazali. „Zníženie o 40 %, najmä vzhľadom k neskoršej méte stať sa klimaticky

neutrálnymi, už nie je možné dosiahnuť iba tým, že sa budeme zameriavať na ovocie, ktoré visí na nízkych konároch. Je potrebná veľká zmena - systémová zmena,“ hovorí článok. Na ilustráciu mestá vysvetľujú, akým spôsobom podporujú občanov a firmy, aby šetrili energiu a rozvíjali projekty v oblasti obnoviteľnej energie, ale aj to, ako to formuje väčšiu ekonomickú transformáciu, vrátane transformácie potravinárskeho a poľnohospodárskeho systému, čo si vyžaduje, aby sa navzájom podporovali všetky úrovne štátnej správy.

AKO PARTNER ALEBO FACILITÁTOR PROJEKTU

Poskytnite priamu podporu komunitným energetickým iniciatívam

3.8 Vytvorenie alebo poverenie vyhradeného orgánu

Keď sa prijme politický záväzok k zvýšeniu energetickej účinnosti komunity, ďalším logickým krokom je pridelenie zodpovedajúcich zdrojov a nástrojov, aby sa tak stalo. Takéto platformy môžu mať buď formu informačných centier, ktoré by komunitám vyrábajúcim energiu z obnoviteľných zdrojov sprostredkovali príslušné informácie a know-how prostredníctvom organizovania workshopov a konferencií a poskytovania poradenských materiálov. Môžu mať aj formu „miest na jedno zastavenie“, ktoré budú priamo pomáhať developerom s konkrétnymi projektmi.

Na celoštátnej úrovni predstavuje **Škótsko** veľmi symbolický prípad vytvorenia podporných štruktúr pre komunitné energetické projekty. Konzorcium zložené z národnej agentúry pre energetiku, environmentálnej charity a troch sociálnych podnikov je zodpovedné za riadenie schémy komunitnej a obnoviteľnej energie škótskej vlády. So všetkými informáciami centralizovanými na webových stránkach s názvom „Škótska miestna energia“ poskytuje konzorcium financovanie úverov, pomoc pri poskytovaní grantov

na financovanie a špecializované poradenstvo pre komunitné skupiny. V okrese **Steinfurt** v Nemecku bola vytvorená pracovná skupina pozostávajúca z miestnych starostov, zástupcov verejných služieb a poľnohospodárskeho priemyslu s cieľom vytvoriť „usmernenia pre občianske veterné elektrárne“ ako spôsob vedenia a zvýšenia účasti miestnych akcionárov na financovaní a plánovaní týchto infraštruktúr, a prispieť tým k vytváraniu regionálnych hodnôt. O rok neskôr bola vytvorená „stanica pre veterné elektrárne“ s cieľom zaviesť usmernenia do praxe a poskytnúť jediný kontaktný bod občanom, miestnym verejným činiteľom, podnikom, poľnohospodárom, ochrancom prírody, atď. „Okrúhly stôl pre veternú energetiku“ je tiež poverený poslaním riešiť konflikty medzi ľuďmi.²⁵ Súčasne bol spustený projekt NLF Bürgerwind (Občiansky vietor) s cieľom poradiť a sprevádzať komunitné iniciatívy v oblasti veternej energetiky v okrese Steinfurt pri plánovaní a realizácii projektov občianskej veternej energetiky a posunúť okres bližšie k sebestačnosti, ktorá bola stanovená ako cieľ na rok 2050.²⁶

3.9 Mapovanie potenciálu a prepájanie ľudí

Mapovanie potenciálu obnoviteľnej energie mesta a jeho okolitého prostredia prostredníctvom osobitných mapovacích nástrojov môže pomôcť energetickým družstvám maximalizovať príležitosti na projekty.

V meste **Gent** vytvorila miestna samospráva on-line solárnu a vykurovaciu mapu, ktorá pomôže obyvateľom a komunitám zistiť, či sú konkrétne strechy v meste vhodné na inštaláciu solárneho fotovoltaického systému, vrátane dopytu po teple a možnostiach odberu, a to aj poskytnutím atlasu geotermálneho potenciálu v celom meste. Aj mnohé ďalšie mestá, ako napríklad **Freiburg** v Nemecku a **Viedeň** v Rakúsku, vyvinuli podobné nástroje.

Podobne verzia parížskeho plánu pre klimatickú neutralitu z roku 2018 hovorí, že na to, aby **Parížania** mohli prevziať zodpovednosť za uhlíkovo neutrálny prístup a plne sa podieľali na dosiahnutí tohto cieľa, Paríž podporí účasť občanov na výrobe obnoviteľnej energie „podporou vzniku občianskych družstiev, ktoré by vlastnili solárne projekty identifikovaním vhodných striech na inštaláciu zariadení.“

V druhom kroku, hneď po vyhodnotení potenciálu, miestne úrady často pôsobia ako sprostredkovatelia a dohadzovači, aby pomohli rôznym záujmovým stranám sediacim pri jednom stole. Vo vyššie uvedenom prípade projektu „Buurzame Stroom“ v meste Gent to bolo mesto, ktoré iden-

tifikovalo a zvolalo rôznych partnerov projektu a tiež medzi nimi fungovalo ako arbiter. Pretože majú prehľad o rôznych projektoch na ich území a príslušných kanáloch na oslovenie potenciálnych developerov projektov, miestne samosprávy môžu mať zásadný vplyv na odštartovanie projektov alebo komunitných skupín.

V meste **Plymouth** vo Veľkej Británii to bola práve mestská rada, ktorá združila zakladajúcich členov komunitnej spoločnosti s názvom „Plymouth Energy Community“ s cieľom poskytovať energetické poradenstvo a riešenia v oblasti úspor pre zraniteľné domácnosti, aby bolo možné bojovať proti chudobe v oblasti financií domácností na elektrinu v meste. Po veľmi rozsiahlej kampani na zapojenie verejnosti mesto tiež poskytlo počiatočnú pôžičku - grant, a pomohlo spoločnosti

vytvoriť vhodný obchodný plán. V roku 2013 bolo založené družstvo a mesto previedlo plnú kontrolu na radu riaditeľov z dobrovoľníkov miestnej komunity. Z pôvodných 100 zakladajúcich členov sa spoločnosť rozrástla na približne 1 200 jednotlivcov a organizácií. Spočiatku bola spoločnosť zameraná na poskytovanie poradenstva v rámci pomoci občanom pri výmene dodávateľov energie a znižovaní ich spotreby, služby sa však neskôr rozšírili tak, aby zahŕňali cenovo dostupné alebo bezplatné riešenia na izoláciu domov a modernizáciu kotlov. Tím pre energiu v domácnostiach bol vytvorený spolu s dobrovoľníckym a školiacim programom. V roku 2014 bola založená aj dcérska spoločnosť s názvom „PEC Renewables“, ktorá „financuje a buduje komunálne zariadenia na výrobu obnoviteľnej energie v meste“.²⁷

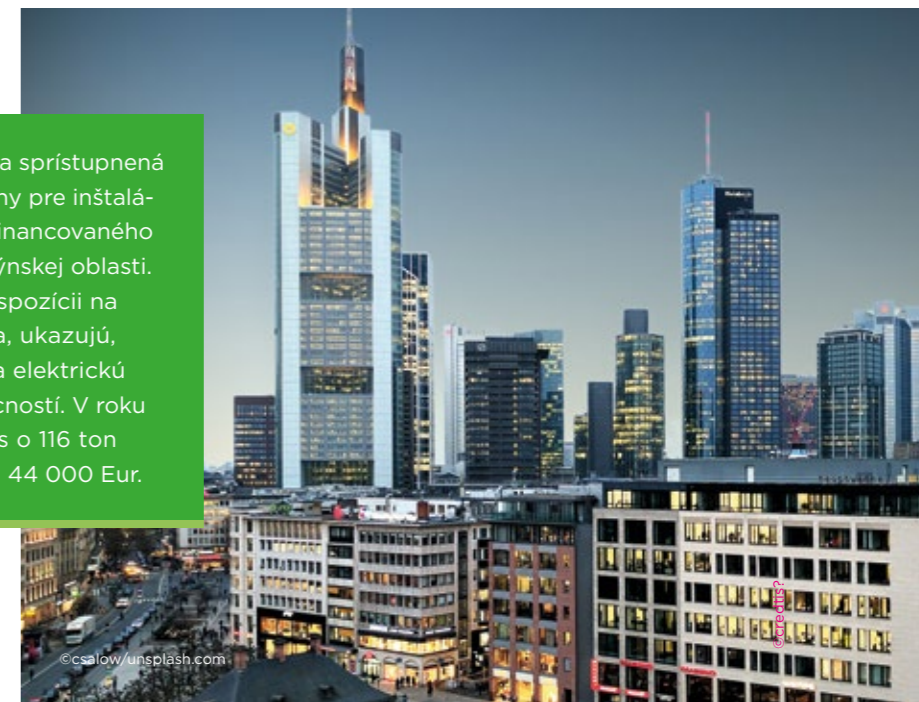
3.10 Poskytovanie prístupu k verejným miestam a infraštruktúram

Ak rozpočtové obmedzenia neumožňujú finančnú podporu, miestne samosprávy môžu poskytnúť podporu komunitným energetickým projektom zaistením prístupu k verejným pozemkom, budovám a zariadeniam. V niektorých prípadoch môže mať takáto „materiálna“ podpora aj formu priamych surovín na výrobu biomasy, napríklad poskytnutím komunálneho odpadu.

V Nemecku viac ako dve tretiny družstiev využívajú strešné plochy alebo nehnuteľnosti obcí na umiestnenie svojich zariadení. Vo Veľkej Británii má mesto Plymouth k dispozícii 32 škôl a spoločenských striech pre Plymouth Community Energy na inštaláciu solárnych FV projektov.

Obecné budovy, ako sú školy, nemocnice, úrady a komunitné centrá, sú často prvým cieľom energetických družstiev, kde môžu umiestniť svoje zariadenia, pretože sa očakáva, že ich používanie zostane nezmenené po dlhšiu dobu a dosiahnuté úspory budú mať priamy prospech pre komunitu. Úspory za školské účty za elektrinu môžu byť napríklad prevedené na zlepšenie výučby, modernizáciu vzdelávacích materiálov a vybavenia, atď.²⁸

Vo **Frankfurte** v roku 2013 bola sprístupnená strecha verejnej športovej arény pre inštaláciu fotovoltaického systému financovaného 20 miestnymi obyvateľmi z Rýnskej oblasti. Výročné správy, ktoré sú k dispozícii na internetovej stránke družstva, ukazujú, že zariadenie doteraz dodáva elektrickú energiu ekvivalentu 60 domácností. V roku 2017 projekt znamenal pokles o 116 ton emisií CO₂ a generoval zhruba 44 000 Eur.

3.11 Zabezpečenie financií a fundraisingu

Okrem nájdenia vhodných partnerov a umiestnenia projektov je samozrejme veľkou výzvou, ktorej čelia komunitné skupiny, zabezpečenie financovania, a to najmä vo veľmi konkurenčnom prostredí, v ktorom sa v súčasnosti musia pohybovať. Pred zabezpečením peňazí na samotnú infraštruktúru potrebujú získať finančné prostriedky na prípravu štúdií uskutočniteľnosti, riešiť projektový manažment a všetky administratívne požiadavky spojené s realizáciou projektu. Potrebný impulz môže vychádzať od miestnych samospráv tak, ako to urobila mestská rada v Plymouth v uvedenom prípade, alebo ako v prípade „**Bristol Community Energy Fund**“, systému založenom mestskou radou, ktorý poskytuje granty a pôžičky miestnym komunitným skupinám na pokrytie nákladov na rozvoj svojich projektov v oblasti obnoviteľných zdrojov energie.

V niektorých prípadoch môžu miestne samosprávy poskytnúť personálne zdroje na technickú podporu konkrétnych projektov. Mesto Gent poskytlo napríklad finančné prostriedky miestnemu družstvu EnerGent s cieľom zamestnať odborníka na podporu rozvoja projektu inteligentnej siete v tejto oblasti. Podobne, mestská rada v Plymouth hostí 8,5 zamestnancov Plymouth Energy Community vo svojich priestoroch a poskytuje ďalších 3 pracovníkov ako sekundárnu podporu družstvu.¹⁰

V iných prípadoch môže miestna samospráva pomôcť komunitám čeliť vysokým nákladom na samotnú infraštruktúru obnoviteľnej energie. V roku 2017 napríklad mesto **Amsterdam** spustilo program zliav na solárne projekty na strechách mesta nazvaný „Dak voor de Stad,“ (doslova:

„Strecha pre mesto“), ktorý poskytuje dotácie v rozpätí od 5 000 do 30 000 Eur na pomoc strešným FV projektom s kapacitou najmenej 100 kW a „solárnym družstvám“ s minimálne desiatimi členmi na pokrytie nákladov na nákup a inštaláciu fotovoltaických systémov.

Miestne samosprávy sa okrem toho môžu stať **priamymi investormi** do energetických projektov občanov, pričom by spoločne vlastnili akcie s energetickými družstvami. Finančná účasť obcí a miest pomáha aj pri zvyšovaní dôveryhodnosti a rešpektovaniu projektov zo strany ostatných partnerov. V Dánsku má mestský podnik **Kodane** 50 % podiel na pobrežnej veternej farme „Middelgrundens Vindmøllelaug“ nachádzajúcej sa kúsok od prístavu a družstvo vlastní ďalších 50 %. Podobne v belgickom meste Mouscron bolo založené družstvo s miestnymi občanmi, v ktorom má mesto 15 % podiel a občania ďalších 55 %.

Ak verejné financie neumožňujú priame investície, miestne samosprávy môžu tiež hrať inštrumentálnu rolu pri pomoci komunitným energetickým projektom na zaistenie financovania od tretích strán. Na financovanie projektov pre obnoviteľnú energiu je čím ďalej, tým populárnejšia metóda crowdfundingu, ktorá je dostupná širokej cieľovej skupine občanov pomocou platforiem prijímajúcich investície začínajúce napr. iba na 5 Eurách. Vo svojej stratégii pre oblasť klimatickej neutrality do roku 2050 označuje mesto **Paríž** ako kľúčový pilier svoj cieľ do roku 2020 - „urobiť parížskych občanov skutočnými akcionármi klimatického plánu mesta“.

AKÉ EURÓPSKE FONDY PRE KOMUNITY POUŽÍVAJÚCE OBNOVITELNÉ ZDROJE ENERGIE?

V rámci európskych investičných a štrukturálnych fondov môže byť na komunity využívajúce obnoviteľné zdroje energie použitý celý rad relevantných zdrojov financovania, vrátane nástroja pre „miestny rozvoj vedený komunitou“, ktorý podporuje stratégie územného rozvoja zdola nahor. V tom istom duchu ako nové ustanovenia energetickej smernice o komunitnej energetike z obnoviteľných zdrojov musí miestny rozvoj vedený komunitou zahŕňať miestne akčné skupiny s primeraným zastúpením „verejných a miestnych súkromných sociálno-ekonomických záujmov“. Prostredníctvom týchto grantov bude možné podporiť projekty na budovanie kapacít a participačné procesy na získanie vlastníckeho podielu komunity.

Okrem toho Európsky dohovor primátorov a starostov ponúka aj užitočnú interaktívnu príručku financovania, ktorá poskytuje prehľad o rôznych ďalších možnostiach financovania. Príručka poskytuje informácie o iniciatívach riadených Európskou úniou, členskými štátmi a kľúčovými finančnými inštitúciami, ako je napríklad Európska investičná banka. Príručka obsahuje aj informácie o podporných službách a inovatívnych systémoch financovania. Okrem toho Úrad pre Dohovor primátorov a starostov pravidelne zverejňuje informácie o inovatívnych systémoch financovania, ktoré realizujú jeho signatárske mestá, aj to ako ich možno replikovať.

AKO OPERÁTOR INFRAŠTRUKTÚRY

Správa energetickej infraštruktúry s účasťou komunity

3.12 Ponúknuťie účasti v miestnych verejných službách

V niektorých krajinách umožňuje inštitucionálny a hospodársky rámec miestnym orgánom prevádzkovať energetické projekty a infraštruktúry priamo, a to často prostredníctvom verejných služieb. Najlepším príkladom je nemecký model „Stadtwerke“, o ktorý sa zvyšuje záujem z čoraz väčšieho počtu ďalších miest v celej Európe.

Niekoľko samospráv v Nemecku dotiahlo tento miestny proces delegovania energetickej správy ešte o krok ďalej tým, že v hlavnom Stadtwerke podporilo priamu účasť občanov, často prostredníctvom družstiev, čím im poskytlo možnosť priamo sa vyjadriť, ako budú ich verejné služby riadené a aký bude širší prínos pre komunitu.

V roku 2008 sa tento proces začal v univerzitnom meste Jena, ktoré je druhým najväčším mestom v Durynsku. Člen dozornej rady Stadtwerke, ktorý bol tiež predsedom Strany zelených v mestskej rade, začal získavať podporu pre svoju myšlienku na založenie energetického družstva, ktoré by odkúpilo akcie tretej strany vo firme riadenej mestom.

Po intenzívnych rokovaníach a výsledkoch volieb v roku 2009 bolo mestskou radou prijaté rozhodnutie, ktoré občanom umožňovalo zakúpiť si až 10% akcií v energetickej firme riadenej mestom. Ako priamy dôsledok tohto rozhodnutia bolo v marci 2011 založené družstvo BürgerEnergie Jena eG. Medzi miestnymi občanmi bola spustená rozsiahla komunikačná kampaň, ktorá informovala nielen o šanci zaistiť si finančný prínos z podielu na miestnej verejnej službe, ale aj o snahe ovplyvniť obchodné stratégie smerom k udržateľnejším a sociálne zodpovednejším dodávkam energie. V apríli 2014 získalo zhruba 1000 občanov Jenu 2 % akcionársky podiel. Títo občania investovali do energetickej budúcnosti svojho mesta spolu 8,2 milióna Eur. Družstvo BürgerEnergie Jena Eg, ktoré bolo schopné počas štyroch po sebe nasledujúcich rokov medzi svojich členov rozdeliť 4% dividendy, bolo od januára 2017 vyzvané, aby sa zúčastnilo poradného výboru Stadtwerke (predtým vyhradeného pre členov s minimálnym podielom 5 %), ktorý má na starosti strategické rozhodnutia spoločnosti.

3.13 Otvorenie kapitálu komunálnych energetických projektov

V Nemecku poskytlo zhruba 40 % verejných služieb a družstiev príležitosť občanom na priamu účasť v projektoch, ktoré prevádzkujú. Napríklad Stadtwerke Union Nordhessen, ktoré spája verejné služby z **regiónu Severné Hessensko**, otvorilo asi 75% svojich projektov účasti komunitných subjektov a susedných samospráv, čím v rámci tohto procesu získalo približne 70 miliónov Eur. Tento model podobne využilo aj **Augsbourg** Stadtwerke v Bavorsku na financovanie vodnej energie a dvoch solárnych elektrární a v priebehu štyroch týždňov navýšilo svoje imanie o 20 miliónov Eur. Veľká väčšina verejných služieb v Nemecku vidí tento participatívny finančný prístup ako spôsob na udržanie si dôvery a lojality medzi občanmi a na zvýšenie celkovej akceptovateľnosti projektu.⁵

Vo Francúzsku na približne 5% územia zaisťujú dodávky energie existujúce komunálne distribučné spoločnosti, ktoré mohli zostať nezávislé aj po prijatí zákona o znárodnení odvetvia elektrickej energie a plynu z roku 1946. Ich spojitost s miestom a blízkosť ku zákazníkom tlačí tieto subjekty k poskytovaniu priamejšej účasti. V meste **Grenoble** vo francúzskych Alpách sa v poslaní miestnych verejných služieb píše, že táto spoločnosť chce „znovu zapojiť občanov do problematiky energetiky prostredníctvom otvoreného prístupu, ktorý by združoval miestnych akcionárov“. V tomto duchu plánujú verejné služby poskytnúť iným miestnym samosprávam príležitosť vstúpiť do kapitálu projektov a podporiť participatívne financovanie zo strany občanov.

KOMUNÁLNE „ENERGETICKÉ DLHOPISY“ V MESTE SWINDON VO VEĽKEJ BRITÁNII

Mesto Swindon vo Veľkej Británii plánuje do roku 2030 vytvoriť nízkouhlíkovú ekonomiku. Komunálna energetická spoločnosť (úplne vlastnená mestskou radou) sa v roku 2016 spojila so zelenou investičnou platformou Abundance (Hojnosť), aby spolufinancovali dve solárne a veterné farmy.²⁹ Pri prvej veternej elektrárni s výkonom 4,8 MW, nazvanej „Spoločná farma“, bolo mesto schopné v priebehu dvoch mesiacov získať približne 1,8 milióna libier od občanov (namiesto pridelených troch) a prispelo zostávajúcimi 3 miliónmi libier. Občanom bola ponúknutá možnosť investovať iba 5 libier prostredníctvom reklám uverejnených na miestnej železničnej stanici a vo večerných správach. Po prvom roku prevádzky už miestni obyvatelia získavali 5 až 6% z ročnej návrat-

nosti svojej investície. O niekoľko mesiacov neskôr mestská spoločnosť použila rovnaký mechanizmus na spolufinancovanie „Kaplnkovej farmy“ s výkonom 5MW, ktorá vznikla na bývalej skládke vo vlastníctve samosprávy. Tento druhý projekt umožnil občanom získať nezdanieľnú návratnosť investícií vo výške 6% po dobu 20 rokov a zároveň pomohol miestnej samospráve presmerovať časť zisku na ďalšie dôležité miestne komunálne projekty.³⁰

Takéto inovatívne systémy získavania finančných prostriedkov, ktoré využívajú úspory občanov, sú zo strany európskych miestnych samospráv, ktoré čelia úsporným opatreniam nariadených národnými vládami, čoraz viac vnímané ako riešenie.

3.14 Spájanie úsilia v rámci kampaní na opätovné zoštatnenie

Rastúci počet komunit v celej Európe chce spolupracovať s miestnymi zástupcami, aby získali kontrolu nad kľúčovými miestnymi infraštruktúrami a „verejnými zdrojmi“. Presuny po celom kontinente si čoraz viac vyžadujú spoločné vlastníctvo a riadenie zdrojov a zariadení. Tieto presuny niekedy súvisia so širšími politickými cieľmi obnovy miestnej ekonomiky alebo reindustrializácie.

Jedným z najznámejších prípadov demonštrujúcim takéto opätovné zoštatnenie iniciované občanmi je pravdepodobne mesto **Hamburg** v Nemecku. Po trojročnej kampani „Náš Hamburg, naša sieť“ sa v roku 2013 uskutočnilo referendum, kde 50,9% občanov hlasovalo za opätovné získanie elektrickej, teplárenskej a plynárenskej siete do rúk samosprávy. Prevzatie elektrickej siete bolo dokončené v roku 2016 bez straty pracovných miest, keďže boli zachované všetky pracovné pomery, a to napriek obavám odborových organizácií pred týmto procesom. V roku 2018 bola obdobne prevedená do výhradného vlastníctva mesta plynovodná sieť a 1. januára 2019 mesto odkúpilo vykurovací systém. V súčasnosti sa komunálne verejné služby zameriavajú na predaj miestnej, prevažne zelenej energie a riadia sa klimatickými a sociálno-ekonomickými požiadavkami a nie maximalizáciou zisku. Na rozdiel od vyššie uvedených prípadov model Hamburgu nezahŕňa priamu účasť občanov ako aktívnych rozhodovacích činiteľov vo verejných službách. Miestne družstvo však zohráva dôležitú úlohu pri organizovaní diskusií s cieľom povzbudiť obec, aby identifikovala obnoviteľné zdroje pre

budúcu prevádzku siete diaľkového vykurovania. V rámci tejto výmeny názorov zvaných „Wärmedialogue“ bola napríklad identifikovaná možnosť využiť odpadové teplo z medenej pece na juhovýchode mesta a nahradiť časť súčasných zdrojov energie z fosílnych palív. V dvanásťtisícovom mestečku Titisee-Neustadt ležiacom v blízkosti Čierneho lesa prebiehal proces opätovného prevzatia služieb do vlastníctva samosprávy v spolupráci s občanmi. V roku 2011 začalo mesto kolektívnou finančnou podporou od občanov vytvorením nového miestneho družstva, ktoré v súčasnosti vlastní 10% podiel na projekte. Historické družstvo zaisťujúce verejné služby EWS Schönau, ktoré vzniklo v rámci hnutia proti jadrovej energetike a momentálne zaisťuje 170 000 zákazníkov, taktiež poskytlo 30% kapitálu na nákup siete, ako aj technickú odbornosť pri prevzatí a prevádzkovaní samosprávou.⁵

Podobne bavorské mestečko **Haßfurt** s približne 13 000 obyvateľmi vybralo prostredníctvom občianskeho družstva približne 1,5 milióna Eur na spolufinancovanie čiastočného prevzatia distribučnej siete. Je zaujímavé, že už pred týmto impulzom k opätovnému prevzatíu verejných služieb samosprávou nemeckí občania a družstvá v niektorých mestách intenzívne bojovali proti pokusom privatizovať komunálny majetok. Ako príklad môže slúžiť Lipsko, kde veľká občianska mobilizácia viedla k miestnemu referendu s cieľom zastaviť projekt primátora sociálnych demokratov na predaj akcií mestského podniku francúzskej spoločnosti Engie (predtým Gaz de France).

„ENERGIA PRE ĽUDÍ, NIE PRE ZISK“, PRIMÁTOR LONDÝNA SA PO KAMPANI OBČANOV ZAVIAZAL VYTVORIŤ MIESTNE VEREJNÉ SLUŽBY

Pred komunálnymi voľbami v roku 2016 sa kampaň „Zapnutý Londýn“ aktívne zasadzovala za vznik 100% verejnej energetickej spoločnosti v hlavnom meste. Po svojom zvolení za starostu sa Sadiq Khan zaviazal vytvoriť neziskovú spoločnosť „Energia pre Londýňčanov“. Medzi konkrétne odporúčania aktivistov patrila požiadavka vytvoriť správnu radu zloženú z jednej tretiny z miestnych predstaviteľov Londýna, z druhej tretiny z volených zamestnancov energetickej spoločnosti a z tretej tretiny z obyčajných obyvateľov Londýna, pričom polovica týchto pozícií by bola vyhradená pre ženy. Ďalším návrhom

bolo spoliehať sa na poradné zhromaždenia susedov, aby sa zabezpečilo rozsiahle zapojenie komunity. Okrem toho na webových stránkach kampane aktivisti vyzývali k tomu, aby išlo o spoločnosť, ktorá by bola „sociálne spravodlivá a riešila problémy ľudí, ktorí si nemôžu dovoliť platiť za elektrinu, prostredníctvom spravodlivého systému cien a investícií do energetickej úspornosti domácností“ a ktorá by bola „ekologicky udržateľná na základe záväzku predávať 100% energie z obnoviteľných zdrojov tak, ako to bude možné, v spolupráci s výrobnými schémami miestnych komunít.“

ZÁVER

Spolupráca medzi občanmi a samosprávou začína tvoriť chrbticu nových modelov riadenia v prípade prechodu na iný typ energie. Je jasné, že je potrebné ďalej sa snažiť porozumieť takýmto vzťahom, podporovať ich a propagovať - najmä preto, že sú jednoznačne vzájomne prospešné.

Podpora a účasť miestnych energetických hnutí zo strany samospráv prispieva k rozvoju miestnej ekonomiky, ako aj k sociálnej spravodlivosti a súdržnosti. Pomáha vytvárať nové demokratické priestory pre zapojenie sa občanov do verejného života, zlepšuje odolnosť mesta tým, že znižuje závislosť od dovozu a v konečnom dôsledku vytvára nové odborné znalosti v rámci miestnej administratívy.

Mestá môžu využiť viaceré páky a stratégie na začlenenie energetických projektov občanov. Ako sa uvádza v tejto príručke, pre každú zdravú komunálnu energetickú stratégiu je k dispozícii niekoľko štrukturálnych blokov, vrátane prijatia dlhodobých cieľov, mapovania miestneho potenciálu a vytvárania spojení medzi všetkými relevantnými akcionármi. Na základe miestnych možností na manévrowanie - často daných národným kontextom - môžu miestne samosprávy prevziať rôzne úlohy, od strategických poradcov až po projektových partnerov, prevádzkovateľov infraštruktúry, atď. Nové modely spoločného energetického manažmentu v spolupráci s občanmi, a to aj prostredníctvom vytvárania

miestnych energetických spoločností alebo prostredníctvom sociálnych podnikov a občianskych družstiev, sa tak formujú v celej Európe. Balík čistej energie pre všetkých Európanov je určený na podporu vzniku a rozširovania takýchto „energetických komunít“ a teraz závisí len na každom meste, regióne a národe, aby týmto novým definíciám poskytl priestor.

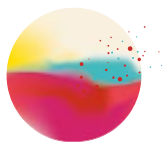
Členské štáty EÚ by preto mali zabezpečiť, aby ich mestá mali vhodné ľudské zdroje, právne kompetencie, technické znalosti a finančné páky na zavedenie nových foriem modelov riadenia v systéme energetiky. Stanovenie vysokého cieľa pre miestnu a komunálnu energetickú zodpovednosť za kapacitu obnoviteľných zdrojov energie, ako to bolo v Škótsku, je účinný spôsob, ako zabezpečiť zavedenie zodpovedajúceho rámca. Národné energetické a klimatické plány, ktoré musia byť predložené do konca roka 2019, by mali poskytnúť perfektnú príležitosť na plánovanie budúcich energetických scenárov s náležitým zohľadnením miestnych hnutí a v spolupráci s nimi.

LITERATÚRA

- 1 Nikola Sahovic, Patricia Pereira da Silva, « Community Renewable Energy - Research Perspectives », Energy Economics Iberian Conference 2016. URL: https://ac.els-cdn.com/S1876610216316629/1-s2.0-S1876610216316629-main.pdf?_tid=7b451e33-04a9-416e-bc63-5e6db3c4ec90&acdnat=1547457422_f760dd9a85f872dd18429315b33d14b9#page=1&zoom=auto,-18,744
- 2 Institut dezentrale Energietechnologien, Universität Kassel, « Regionale Wertschöpfung in der Windindustrie am Beispiel Nordhessen », máj 2016. URL: https://www.uni-kassel.de/fb07/fileadmin/datas/fb07/5-Institute/IVWL/Wetzel/Regionale_Wertsch%C3%B6pfung_in_der_Windindustrie.pdf
- 3 Projekt WiseGRID, « Wide scale demonstration of Integrated Solutions for European SmartGrid », 2017. URL: https://cdn.nimbu.io/s/76bdjzc/channelentries/oan2oj6/files/D2.1_WiseGRID_requirements_Use_cases_and_pilot_sites_analysis.pdf?gej0qha
- 4 Gent Klimaatstad, « Ghent climate city working overtime - Ghent climate plan 2014-2019 ». URL: https://www.stepupsmartcities.eu/Portals/51/Tools%20and%20Resources/Enhanced%20SEAPs/Annex%20A_Ghent%27s%20enhanced%20SEAP_Climate%20Plan%202014-2019.pdf
- 5 Andreas Rüdinger, « Local energy ownership in Europe - an exploratory study of local public initiatives in France, Germany and the United Kingdom », Energy Cities, jún 2017. URL: http://www.energy-cities.eu/IMG/pdf/local_energy_ownership_study-energycities-en.pdf
- 6 Satoko Kishimoto, Olivier Petitjean, « Reclaiming Public Services: How cities and citizens are turning back privatisation », TNI, jún 2017. URL: https://www.tni.org/files/publication-downloads/reclaiming_public_services.pdf
- 7 Ann Vikkelso, Jens H M Larsen, Hans Chr. Sorensen, « The Middelgrunden Offshore Wind Farm, a popular initiative », CEEO, marec 2003. URL: <https://stateofgreen.com/files/download/1087>
- 8 « Danes take back the Middelgrunden », Renewables.biz, november 2018. URL: <https://renewables.biz/50044/danes-take-back-the-middelgrunden/>
- 9 Energy Cities, « Citizens' Solar Power Plant in Vienna », RNP project, 2018. URL: <https://www.renewables-networking.eu/documents/AT-Vienna.pdf>
- 10 Luke Wilson, « Community Energy: A Local Authority Perspective - State of The Sector Report Addendum », Community Energy England, 2017. URL: https://communityenergyengland.org/files/document/70/1501767092_CommunityEnergyALocalAuthorityPerspective.pdf
- 11 Rozhovor s Uli Ahlke's, « We need a citizen-oriented energy supply », World Future Council, september 2018. URL: <https://www.worldfuturecouncil.org/interview-energy-transition-in-germany/>
- 12 Škótska vláda, « Scottish Government Good Practice Principles for Shared Ownership of Renewable Energy Developments », november 2018. URL: <https://www.gov.scot/publications/consultation-scottish-government-good-practice-principles-shared-ownership-renewable-energy-developments/>
- 13 « Le CESE préconise un objectif de 15% des énergies renouvelables entre les mains des collectivités et des citoyens d'ici 2030 », zbirka občianskych predpisov pre energetiku, február 2018. URL: <https://www.enercoop.fr/content/le-cese-preconise-un-objectif-de-15-des-energies-renouvelables-entre-les-mains-des>

- 14 Valónska vláda, « Cadre de référence pour l'implantation d'éoliennes en région Wallonne », február 2013. URL: <https://energie.wallonie.be/servlet/Repository/cdr.pdf?ID=28134>
- 15 Anne Bringualt, Miriam Eisermann, Sylvie Lacassagne, « Cities heading towards 100% renewable energy by controlling their consumption - food for thought and action », CLER, Energy Cities, RAC Francúzsko, november 2016. URL: http://www.energy-cities.eu/IMG/pdf/publi_100pourcent_final-web_en.pdf
- 16 Esther Bailleul, « Nouvelles solidarités urbain-rural, une condition de la transition énergétique nationale - des bénéfices mutuels pour les territoires », CLER, November 2018. URL: <https://cler.org/wp-content/uploads/2018/11/Etude-nouvelles-solidarites-urbain-rural.pdf>
- 17 Mairie de Paris, « Plan climat de Paris, vers une ville neutre en carbone et 100% énergies renouvelables », máj 2018. URL: <https://api-site-cdn.paris.fr/images/102678>
- 18 Smarter Together project, « Report on collective self-consumption of Photovoltaic », október 2016. URL: <https://www.smarter-together.eu/file-download/download/public/429>
- 19 Mairie de Paris, « Vers une ville neutre en carbone et 100% énergies renouvelables » marec 2018. URL: https://www.apc-paris.com/system/files/file_fields/2018/04/20/nouveauplanclimat.pdf
- 20 Energie Partagée, « Entre participatif et citoyen, la CRE balance... », júl 2018. URL: <https://energie-partagee.org/participatif-et-citoyen-la-cre-balance/>
- 21 David Deller, Paul Bernal, Morten Hviid and Catherine Waddams Price, « Collective Switching and Possible Uses of a Disengaged Consumer Database », Centre for Competition Policy and the University of East Anglia, august 2017. URL: <http://competitionpolicy.ac.uk/documents/8158338/19064125/Collective+Switching+Report+-+August+2017.pdf/127c78b6-faad-4496-b198-f56862230896>
- 22 Laura Brinker, « Ofgem Call for Evidence on the future of supply market arrangements - UK Energy Research Centre response », UK Energy Research Centre, marec 2018. URL: <http://www.ukerc.ac.uk/asset/1403B377-6A62-4554-985420E7BDE3A61F/>
- 23 « Community Choice Aggregation », Local Power. URL: <http://www.localpower.com/CommunityChoiceAggregation.html>
- 24 Tlačová správa, « Future Policy Award 2018 crowns best policies on agroecology and sustainable food systems » World Future Council, 2018. URL: <https://www.worldfuturecouncil.org/page/2/?lang=1>
- 25 NLF Bürgerwind GmbH. URL: <http://www.nlf-buergerwind.de>
- 26 Plymouth Energy Community. URL: <http://www.plymouthenergycommunity.com/about/story>
- 27 Dr Giovanna Speciale, « Community Energy in London: Realising the Potential », Community Energy London, jún 2018. URL: <http://communityenergy.london/wp-content/uploads/2018/06/Community-Energy-in-London-Realising-the-potential.pdf>
- 28 Emily Creamer, Will Eadson, Bregje van Veelen, Annabel Pinker, Margaret Tingey, Tim Braunholtz-Speight, Marianna Markantoni, Mike Foden, Max Lacey-Barnacle, « Community energy: Entanglements of community, state, state and private sector », The UK Energy Research Centre, máj 2018. URL: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/gec3.12378>
- 29 Public Power Solutions, « Chapel Farm Solar Park ». URL: <https://www.publicpowersolutions.co.uk/resources/case-studies/chapel-farm-solar-park/>

ENERGYCITIES

www.renewables-networking.eu

Dátum zverejnenia

May 2019

Autor

Alix Bolle, Energy Cities

Grafický dizajn

unger+ kreative strategien GmbH,
www.ungerplus.de

Prispievatelia a recenzenti

- » Andreas Rüdinger, Inštitút pre trvalo udržateľný rozvoj a medzinárodné vzťahy (IDDRI)
- » Josh Roberts, Rescoop.eu
- » Sofie Verhoeven, City of Ghent
- » Sonia Dunlop, Solar Power Europe
- » Frédéric Boyer, Sara Giovannini, Adrian Hiel and Claire Roumet, Energy Cities

